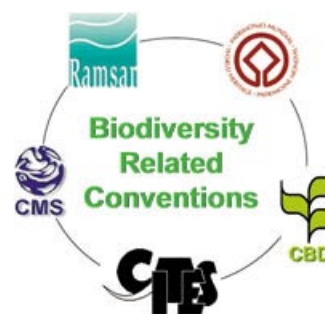

Kansainväliset biodiversiteettisopimukset

Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus (1992)

Tämän ns. biodiversiteettisopimuksen tavoitteena on maapallon ekosysteemien, eläin- ja kasvilajien sekä niiden sisältämien perintötekijöiden monimuotoisuuden suojeleminen, luonnonvarojen kestävä käyttö sekä luonnonvarojen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen jako. Biodiveriteettisopimuksesta käytetään usein englanninkielistä lyhennettä CBD eli Convention on Biological Diversity.

Bernin sopimus (1979) eli Euroopan luonnonsuojelusopimus

Sopimus koskee Euroopan luonnonvaraisten eläinten, kasvien ja niiden ympäristöjen suojeleminen. Se on johtanut Euroopan yhteisön lainsäädäntöön, mm. luonto- ja lintudirektiiveihin, joiden perusteella muodostetaan Natura 2000 -verkosto.

Bonnin sopimus (1979)

eli yleissopimus muuttavien luonnonvaraisten eläinten suojelemisesta (CMS). Alasopimukset suojelevat mm. Itämeren pikkuvalaita, lepakoja ja eräitä muuttavia vesilintuja.

Ramsarin sopimus (1975)

Sopimus suojelee kansainvälisesti merkittäviä kosteikkoja. Suomen 49:stä Ramsar-alueesta huomattava osa on Metsähallituksen hallinnoimia luonnonsuojelualueita.

Maailmanperintösopimus (1972)

eli maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemista koskeva UNESCO:n yleissopimus. Suomi liittyi sopimukseen 1987. Sopimuksen perusteella ylläpidetään luetteloa kohteista, joiden katsotaan kuuluvan yleismaailmallisesti arvokkaaseen kulttuuri- tai luonnonperintöön (World Heritage List eli maailmanperintöluettelo).

Helsingin sopimus Itämeren merellisen ympäristön suojelusta (1992)

Tämän HELCOM-sopimuksen pohjalta mm. laadittiin Suomessa Itämeren suojeluohjelma, joka hyväksyttiin 2002. Ohjelmassa nimetään yli 30 keinoa, joilla voidaan parantaa Itämeren tilaa ja suojella meriluontoa. Yhtenä toimenpiteenä toteutetaan meri- ja rannikoluontoa koskeva inventointiohjelma, joka ulotetaan koskemaan myös vedenalaista luontoa. Tässä inventointiohjelmassa Metsähallituksella on tärkeä rooli.

Biodiversiteettisopimuksen teemaattiset ohjelmat ja läpäisevät aiheet

Temaattiset ohjelmat
Metsien biodiversiteetti
Sisävesien biodiversiteetti
Meri- ja rannikkoalueiden biodiversiteetti
Maatalouteen liittyvä biodiversiteetti
Kuivien ja puolikuivien alueiden biodiversiteetti
Vuoristoalueiden biodiversiteetti
Saarialueiden biodiversiteetti

Läpäisevät aiheet
Geenivarat ja niistä koituvien hyötyjen jakaminen
Vieraslajit
Perintätieto, -innovaatiot ja -käytännöt
Biodiversiteetti ja turismi
Ilmastonmuutos ja biodiversiteetti
Taloustiede, kauppa ja taloudelliset kannustimet
Ekosysteemiäheystymistapa
Maailmanlaajuinen kasvistrategia
2010-biodiversiteettitavoitteet
Maailmanlaajuinen taksonomia-aloite
Vaikutusten arviointi (ympäristövaikutusten arviointi ja ympäristöarviointi)
Biodiversiteetti-indikaattorit
Vastuu ja kompensaatio (valtion rajat ylittävä biodiversiteetin vahingoittuminen)
Suojelualueet
Koulutus ja tietotason kasvattaminen
Biodiversiteetin kestävä käyttö
Teknologian siirto ja yhteistyö

EU:n biodiversiteettipolitiikan päätavoitteet

Lähde: Duke, G. (toim.) 2005: Biodiversity and the EU – Sustaining Life, Sustaining Livelihoods. – Conference Report. (Including final Message from Malahide)

Osa-alue: Luonnonvarojen suojelu ja kestävä käyttö

Tavoite 1. Varmistaa Euroopan tärkeimpien luonnon habitaattien ja lajien suojelu.

Tavoite 2. Varmistaa biologiseen monimuotoisuuteen liittyvien näkökulmien huomioiminen Euroopan yhteisön kaikkien sektorien lainsäädännössä ja lakien toimeenpanossa.

Tavoite 3. Kehittää ja toteuttaa vieraslajien ja -genotyyppien leviämisen ennaltaehkäisyyn ja kontrollointiin liittyviä toimenpiteitä.

Tavoite 4. Torjua ja minimoida biologiseen monimuotoisuuteen kohdistuvat negatiiviset vaikutukset ja optimoida niitä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja sen torjumiseen liittyviä mahdollisuuksia, jotka hyödyttävät biologista monimuotoisuutta.

Osa-alue: Maatalous

Tavoite 5. Sisällyttää biologiseen monimuotoisuuteen liittyvät näkökohdat unionin yleiseen maatalouspolitiikkaan (YMP) ja varmistaa, että maataloussektori osaltaan edistää 2010-biodiversiteettitavoitteiden saavuttamista.

Osa-alue: Metsätalous

Tavoite 6. Suojella biologista monimuotoisuutta ja kohentaa biologisen monimuotoisuuden tilaa kansallisen, alueellisen ja maailmanlaajuisen kestävä metsänhoidon avulla.

Osa-alue: Kalatalous

Tavoite 7. Edistää kaupallisesti kalastettavien kalakantojen suojelua ja kestävää käyttöä ja vähentää kalastuksen ja vesiviljelyn lajeille ja niiden elinympäristöille aiheuttamia epäsuotuisia vaikutuksia.

Osa-alue: Alueellinen politiikka ja maankäytön suunnittelu

Tavoite 8. Varmistaa, että EU:n yhteenkuuluvuuspolitiikka ja maankäytön suunnittelu tukevat biologisen monimuotoisuuden suojelua ja kestävää käyttöä.

Osa-alue: Energia & liikenne, rakentaminen ja alkutuotanto

Tavoite 9. Ehkäistä, minimoida ja lieventää rakentamisen, alkutuotannon ja yhteiskunnalle välttämättömien laitteiden ja edellytysten haitallisia vaikutuksia biologiseen monimuotoisuuteen.

Osa-alue: Matkailu

Tavoite 10. Tehdä kaikesta matkailusta kestävää.

Osa-alue: Talous- ja kehitysyhteistyö

Tavoite 11. Varmistaa parannettu ja mitattavissa oleva talous- ja kehitysyhteistyöhön liittyvä panos, jolla EU osallistuu YK:n biologista monimuotoisuutta koskevan tavoitteen saavuttamiseen (biologisen monimuotoisuuden köyhtymisen merkittävä väheneminen vuoteen 2010 mennessä).

Osa-alue: Kansainvälinen kauppa

Tavoite 12. Edistää maailmanlaajuisen 2010-biodiversiteettitavoitteen saavuttamista suosimalla ekologisesti kestävää kansainvälistä kauppaa.

Osa-alue: Hyötyjen jakaminen ja perinteinen tieto

Tavoite 13. Varmistaa geenivaroista koituvien hyötyjen oikeiden mukainen jakaminen ja ko. resurssien suojelun ja kestävä käytön edistäminen.

Tavoite 14. Varmistaa biodiversiteettisopimuksen perinteiseen tietoon, -innovaatioihin ja -käytäntöihin liittyvien päätösten toimeenpano.

Osa-alue: Tutkimus, seuranta ja indikaattorit

Tavoite 15. Ottaa käyttöön sovittu joukko biologisen monimuotoisuuden indikaattoreita ja seurata ja arvioida niiden avulla kehitystä kohti 2010 biodiversiteettitavoitteita.

Tavoite 16. Parantaa ja käyttää biologisen monimuotoisuuden suojeluun ja kestävään käyttöön liittyvää tietopohjaa.

Osa-alue: Koulutus, tietotason kasvattaminen ja osallistaminen

Tavoite 17. Edistää julkista tiedonvälitystä, tietotason kasvattamista ja osallistamista vahvistavia toimia.

Osa-alue: Kansainvälinen ympäristöhallinto

Tavoite 18. EU edistää kansainvälisen ympäristöhallinnon kehittämistä myötävaikuttaakseen biodiversiteettisopimuksen ja muiden biologiseen monimuotoisuuteen liittyvien sopimusten toimeenpanemista.

Raportointi suojelualueiden hoidosta

	TOIMINTAKERTOMUS	PUISTOJEN TILA	HOIDON TEHOKKUUDEN KANSAINVÄLINEN ARVIOINTI
Raportointiväli	1 vuosi	5 vuotta	10 vuotta
Arviointikohde	Metsähallituksen suojelualueet ja niiden hoito (Luontopalvelujen toiminta)	Suomen suojelualueet ja niiden hoito (Verkoston kehittyminen)	Suomen ja lähialueyhteistyön alueet EU:n alpiininen ja boreaalinen vyöhyke Venäjä ja Norja
Arvioinnin lähtökohta	strategiset tavoitteet tulosopimukset YM:n ja MMM:n kanssa	suojelualueiden edustavuus-arviointi kansalliset tavoitteet N2000- ja CBD-tavoitteet	Natura 2000 -verkoston tavoitteet CBD- ym. sopimukset HELCOM- ym. tavoitteet
Arvion sisältö	tulostavoitteiden toteutuminen	I. suojelualueverkon tila II. suojelualueiden tila erityisesti lajien ja luontotyyppien tila yhteiskunnalliset vaikutukset	CBD-tavoitteiden toteutuminen toiminnan tehokkuus ja suunta suositukset jatkossa
Arviointitapa	itsearvio johdon katsaus	itsearvio ja ulkopuolinen kommentointi	ulkopuolinen kansainvälinen arvio (mukaan järjestöt)
Tiedon keruu	Metsähallitus, luontopalvelut	MH, luontopalvelut YM, SYKE muut ulkopuoliset tiedot	puistojen tilatiedot täydennettynä pyydytyillä tiedoilla (haastattelut, vierailut)
Indikaattorit	keskeiset tunnusluvut ja mittarit tuotokset	valitut tunnusluvut ja mittarit biodiversiteetti-indikaattorit	osa puistojen tilan indikaattoreista muut indikaattorit (arviointikriteerit)
Vastaanottajat	ministeriöt sidosryhmät	luontopalvelujen henkilöstö suomalainen yhteiskunta EU/CBD-seuranta	kansainvälinen yhteisö luonnonsuojelun parissa toimivat CBD-seuranta
Julkaisumuoto	verkko/monistettu	I. painettu/verkko II. verkko	painettu/verkko
Julkaisukieli	suomi	suomi/englanti painettuna tiivistelmä ruotsi/englanti/saame	englanti tiivistelmä suomi/ruotsi

Lyhenteet:

YM = ympäristöministeriö

MMM = maa- ja metsätalousministeriö

MH = Metsähallitus

SYKE = Suomen ympäristökeskus

EU = Euroopan unioni

CBD = biodiversiteettisopimus

HELCOM = Helsingin eli Itämeren suojelusopimus

Biodiversiteettiohjelman arvioinnin yhteenvedot

Lähde: Hildén M., Auvinen A.-P. & Primmer E. (toim.) 2005: Suomen biodiversiteettiohjelman arviointi. Suomen ympäristö 770.

A. Monimuotoisuuden muuttumiseen vaikuttaneet tekijät, monimuotoisuuden muutokset ja toimenpiteet kehityksen muuttamiseksi eri elinympäristöissä

Elinympäristöt	Paineiden luonne/syy; taustalla olevat voimat	Muuttuva monimuotoisuus	Keskeiset toimenpiteet ohjelmakaudella
Metsät	Luonnonvarojen käytön tehostuminen; metsien puuntuotannollisen hyödyntämisen korkea taloudellinen arvo verrattuna muihin käyttömuotoihin. Historiallisesti myös pellonraivaus.	Luonnontilaisten tai niiden kaltaisten metsien lajiston, erityisesti lahopuulajiston, väheneminen jatkunut ohjelmakaudella. Monimuotoisuuden kannalta merkittävien lehtojen väheneminen. Lehtojen väheneminen todennäköisesti hidastunut ohjelmakaudella.	Suojelualueiden statuksen vahvistaminen erityisesti Pohjois-Suomessa; Tärkeiden elinympäristöjen tunnistaminen; Valtion mailla luonnonvarasuunnittelu, alue-ekologinen suunnittelu ja suojelualueilla ennallistaminen; Toimintatapojen vähittäinen muutos talousmetsissä; Yksityismailla uudet monimuotoisuuden turvaamista edistävät keinot kokeiluasteella.
Suot	Luonnonvarojen käytön tehostuminen; pyrkimys muuttaa elinympäristöä tuottavammiksi, erityisesti puuntuotantoon, sekä osittain myös turvevarojen hyödyntäminen.	Erityisesti runsasravinteisten soiden lajisto on kärsinyt. Etelä-Suomessa suotyypit ja suolajisto yleisesti taantuneet. Väheneminen hidastunut ohjelmakaudella, mutta ojitettujen soiden luonnontilan muutos on jatkunut.	Soiden uudisojituksen loppuminen; Suojelualueiden laajennus; toimintatapojen selkeä muutos; Ennallistaminen on aloitettu suojelualueilla.
Tunturiluonto	Porotalouden tuottavuuspaineet; virkistyskäyttöpaineet; ilmastonmuutos.	Jäkäläkankaat ovat kuluneet. Jäkäläkankaiden tila eräillä alueilla kohentunut. Palsasoiden sulaminen on kiihtynyt ohjelmakaudella.	Suojelualueiden hoidon ja käytön suunnittelu; Toimintatapojen vähittäinen muutos.
Kalliot ja harjut	Rakennettujen alueiden laajeneminen; sora- ja kiviaineksen hyödyntäminen; harjujen metsätalouden tehostuminen → taimikot, metsäpalojen torjunta.	Kallio- ja harjuelinympäristöjen menetykset ovat hidastuneet. Kallio- ja harjuympäristöihin erikoistuneiden harvinaisten lajien taantuminen, mm. harjujen palodynamiikasta riippuvaisten lajien säilymistodennäköisyys pienentynyt.	Suojelualueiden laajentaminen; toimintatapojen selkeä muutos (soranotto → kalliomurske).
Sisävedet	Energiantarve → vesistöjen rakentaminen ja säännöstely; Maa- ja metsätalouden tehostuminen ja tuottavuuspaineet lisänneet hajakuormitusta; Elintason nousu → haja-asutuksen ja loma-asutuksen jätevesikuormituksen kasvu; Vesien kalataloudellinen hyödyntäminen → säätelemättömät istutukset.	Pienvesien elinympäristöt ja lajit, rakentamattomien jokien lajisto ja karujen vesien lajisto ovat taantuneet. Toisaalta vesien monimuotoisuuden väheneminen hidastunut ja monin paikoin pysähtynyt.	Suojeltujen vesialueiden laajentaminen; Pistekuormituksen vähentäminen; Vesien ja vesistöjen kunnostus aloitettu.
Itämeri	Maa- ja metsätalouden tehostuminen ja tuottavuuspaineet lisänneet hajakuormitusta; Elintason nousu → jätevesikuormituksen kasvu.	Suomenlahdella ja Saaristomeressä rehevöitymisen aiheuttamia laajoja eliöyhteisöjen muutoksia. Monimuotoisuuden muutokset jatkuneet ohjelmakaudella (esim. vieraslajien levittäytyminen).	Mereisten suojelualueiden laajentaminen; Jätevesikuormituksen vähentäminen, mikä kuitenkin on näkynyt vain rajoitetusti meren tilassa.
Rannat	Rantojen niiton ja laidunnuksen väheneminen; Rakennettujen ranta-alueiden laajentuminen haja-asutusalueilla ja taajamissa.	Rantalajiston köyhtyminen yhtäältä umpeenkasvun, toisaalta rantarakentamisen seurauksena. Kehitys jatkunut ohjelmakaudella, mutta paikoin hidastunut.	Rakentamisen ohjauksen vähittäinen muutos; Maatalouden erityistuki.
Maatalousympäristöt	Maatalouden tuottavuuspaineet ja tukijärjestelmien suuntaus	Elinympäristöjen yksipuolistuminen ja lajiston köyhtyminen. Kehitys jatkunut, mutta paikoin hidastunut ohjelmakaudella.	Toimintatapojen vähittäinen muutos; Perinnebiotooppien hoito aloitettu erityistuen avulla.
Rakennetut alueet	Infrastruktuurin laajentuminen, rakennettujen alueiden tiivistyminen ja maankäytön tehostuminen.	Luonnonympäristöjen muuttuminen rakennetuiksi, vanhojen ruderaatti- ja viheralueiden sekä vanhojen omakotialueiden supistuminen sekä toisaalta lisääntyvä tiivisrakentaminen jatkunut ohjelmakaudella. Osa lajistosta siirtynyt uusille rakennetuille alueille.	Toimintatapojen vähittäinen muutos; Osa rakennettavien alueiden suojelun mahdollisuuksista tunnistettu; Rakennettujen alueiden monimuotoisuuden turvaamiseen tähtäävä hoito paikoin aloitettu.

B. Toimintaohjelman aikaiset toimenpiteet, jotka arvioinnin valossa ovat olleet vaikuttavia monimuotoisuuden turvaamisen näkökulmasta

Elinympäristöt	Laajojen alueiden toimenpiteet	Yleinen perusta toiminnan muuttamiselle ja myönteistä asenneilmapiiriä edistäneet toimenpiteet	Kohdennettuja toimenpiteitä monimuotoisuuden turvaamisen kannalta tärkeissä elinympäristöissä
Yleiset toimenpiteet	Luonnonsuojeluohjelmien toteuttaminen	Koko ohjelman laatiminen: monimuotoisuus tunnistettu yhteiskunnallisena arvona; EU-rahoitus: esim. Life; Biodiversiteetin eri osa-alueiden tutkimus, mukaan lukien yhteiskuntatieteellinen tutkimus Koulutuksen kehittäminen	Natura 2000 -ohjelma
Metsät	Taloustmetsien uudet hoitosuosituksiset; Metsähallituksen luonnonsuojelun varasuunnittelu, luonnonsuojelualueiden hoito sekä puolustusvoimien alueiden hoito metsähallituksen toimesta.	Metsien monimuotoisuustutkimus, erityisesti lahopuulajiston tutkimus; ennallistamistutkimus; Metsätalouden luonnonsuojelun koulutus; METSO-ohjelma: vapaaehtoisten suojelukeinojen tunnistaminen ja kokeilu.	Metsä- ja luonnonsuojelulainsäädännön muutokset ja niiden toimeenpano; Vanhojen metsien suojeluohjelma; Tärkeiden elinympäristöjen kartoitus. Soidensuojeluohjelma-alueiden metsien jättäminen metsätalouden ulkopuolelle Metsäpuiden geenivarojen turvaaminen
Suot	Uudisojitusten lopettaminen	Soiden monimuotoisuustutkimus.	Soidensuojeluohjelman toteutus; Suojelualueiden ennallistaminen (2000 ha/v).
Tunturiluonto	Erämaalain toimeenpano; Poromäärien voimakaampi sääntely	Luontaiselinkeinojen edellytysten tukeminen; Porotalouden tutkimus; Suojelualueiden käytön ja hoidon suunnittelu.	Erämaa-alueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat.
Kalliot ja harjut			Maa-aineslaki, Metsälaki 10 §, Arvokkaiden kallioalueiden inventointi; Harjunsuojeluohjelman toteutus
Sisävedet	Vesiensuojelu	Vesien monimuotoisuustutkimus; vesiensuojelun ja kunnostustoiminnan tutkimus; Vesiensuojeluohjelmat; Järvien ja jokien kunnostaminen	Rantojensuojeluohjelma; Natura 2000 Pienvesien suojelu, Metsälaki 10 §, Vesilaki
Itämeri	Vesiensuojelu	Vesien monimuotoisuustutkimus; Itämeren ekosysteemitutkimus; Suomen Akatemia ym: Bireme tutkimusohjelma Itämeritiedotus ja Itämeriohjelma	Natura 2000 Laajat monimuotoisuuden inventoinnit
Rannat		Rantaekosysteemien tutkimus laajentunut, erityisesti Itämeri	Rantojensuojeluohjelma; Maankäyttö- ja rakennuslaki
Maatalousympäristöt	Maatalouden ympäristötutkimus; Luomuviljelyn laajeneminen	Maatalousympäristöjen monimuotoisuustutkimus, maataloustutkimus. Maatalouden ympäristöohjelma, ympäristötuet: maaseutumaiseman arvon tunnistaminen maaseudun kehittämisessä	Erityistukijärjestelmät Geenivaraohjelmat
Rakennetut alueet	Maakunta- ja yleiskaavat	Virkistysarvojen tunnistaminen, Rakennettujen alueiden monimuotoisuustutkimus, tutkimukset mahdollisuuksista kehittää hoitotoimia; Huomion kiinnittäminen viheralueisiin kuntatasolla, Monimuotoisuus osana ympäristöasioiden hallintajärjestelmiä liikennesuunnittelussa	Maankäyttö- ja rakennuslaki; Kaupunkien ja taajamien lähimetsien, viheralueiden ja eräiden ruderaattialueiden hoitotoimenpiteet

Puistokortin perusrakenne

OSA 1 - ALUEEN PERUSTIEDOT	
Alueen kuvaus	
yleisluonnehdinta	perustamistarkoitus, kytkeytyneisyys, merkittävät luonto- ja kulttuurikohteet, suhteellinen käyntimäärä, kestävän käytön kriteerit
aluehallinto	MH alueyksikkö, alueellinen ympäristökeskus, maakunta, kunta
perustamissäädökset	laki, asetus, päätös
pinta-ala	maa- ja vesiala
N2000 -alue(et)	luonnonmaantieteellinen vyöhyke; natura-koodi, aluetyyppi
kansainväliset luokitukset, sopimukset ja tunnustukset	IUCN-luokka; Itämeren suojelu-, Ramsar-, biosfääri-, maailmanperintöalue; diplomit tms.
Alueen arvot	
luontotyypit ja lajit	uhanalaiset ja direktiiviluontotyypit ja -lajit; (geologiset kohteet)
kulttuuriperintökohteet	arvokkaat kulttuuriympäristö- ja muinaisjäännös kohteet
palveluvarustus	rakennukset, rakennelmat ja reitit
Alueen käyttö	
virkestyskäyttö ja luontomatkailu	käyntimäärät; (metsästys- kalastus- ja maastoliikenneluvat)
elinkeinokäyttö	matkailuyritys- ja maankäyttö sopimukset; valtauks; (poromäärät)
tutkimuskäyttö	tutkimusluvut; (tutkimukset)
Hoidon ja käytön suunnittelu	
suojeluarvoin kohdistuvat paineet ja uhat	maankäyttöanalyysi: keskeiset uhat (> hoidon haasteet/ tavoitteet)
olemassaolevat suunnitelmat	luonnonvara-, hoito- ja käyttö- sekä toimenpidesuunnitelmat

Osa 2 - HOIDON TULOKSELLISUUS (ehdotus)	
HOIDON TULOKSET JA TEHOKKUUS (ydintoiminnoittain)	
Hallinto ja yhteistyö	
voimavarat	rahoitus, työpanos (ml. vapaaehtoistyö)
(lähialue)yhteistyö	puistopariyhteistyöalue(et); hankkeet
Alueen hallinta ja suunnittelu	
alueen perustaminen	kiinteistö-, säädös-, järjestyssääntötilanne suhteessa tarpeeseen
alueen suunnittelu- ja seurantatiedon keruu	suunnitteluun/ tilan seurantaan tarvittavan perustiedon kattavuus
hoidon ja käytön suunnittelu	suunnitelmatilanne suhteessa tavoitteeseen ja tarpeeseen
sidosryhmien osallistaminen	sidosryhmätilaisuudet; saadut lausunnot (suunnittelu)
edunvalvonta ja käytön ohjaus	toimitukset, annetut lausunnot, luvat, yhteistoimintamenettelyt
Luonnonsuojelu ja kulttuuriperinnön vaaliminen	
luonto- ja kulttuuritiedon keruu	inventointien kattavuus suhteessa tavoitteeseen
luontotyyppien suojelu ja hoito	ennallistamis-, kunnostus- ja luonnonhoitoala suhteessa tavoitteeseen
lajien suojelu	(uhanalaisten) lajiesiintymien seuranta ja hoito
kulttuurikohteiden hoito	korjausrakentamiskohteet, kohteiden seuranta ja hoito; laidunnussopimukset
Virkestyskäyttö ja -palvelut	
asiakastiedon keruu	kävijäseurannan ja asiakastutkimuksen kattavuus suhteessa tavoitteeseen
rakennus- ja palveluvarustustiedon keruu	tiedon kattavuus ja ajantasaisuus
palvelurakentaminen ja huolto	uudisrakentamiskohteiden määrä, huoltokohteiden määrä
asiakaspalvelu ja opastus	asiakaskontaktit, maasto-opastus, verkkosivujen käyntimäärä
Erätalous ja valvonta	
asiakastiedon keruu	asiakastiedon kattavuus suhteessa tavoitteeseen
riista ja kalakanta- ja saalistiedon keruu	tiedon kattavuus suhteessa tavoitteeseen ja tarpeeseen
kantojen, riistamaiden ja kalavesien hoito	kohteiden seuranta ja hoito (elinympäristökunnostus, kalaistutukset)
valvonnan vaikutus	valvontarikkeiden määrä ja osuus valvontakontakteista
HOIDON VAIKUTTAVUUS	
perustamistarkoituksen toteutuminen: lähtökohtana säädökset	hoidon ja käytön tavoitteiden toteutuminen
ekologinen kestävyys: luonnon hoidon ja käytön vaikutus	uhanalaisten vastuulajien tila; (direktiivi)lajien ja luontotyyppien tila; indikaattorilajien tila; riista- ja kalakantojen tila
kulttuurinen kestävyys: rakennetun omaisuuden käytön ja hoidon vaikutus	rakennusten ja rakenteiden kunto
sosioekonominen kestävyys: luontomatkailun aluetaloudellinen vaikutus	tulojen ja työllisyyden kehittyminen
palvelukyky	asiakastytyväisyyden kehittyminen (palautteet, asiakastutkimus)
yhteiskunnallinen vaikutus	tietoisuuden ja asenteiden kehitys (asiakastutkimus, mediaseuranta)

Keskeinen suojelualueiden hoitoa ohjaava lainsäädäntö

Lain tai asetuksen nimi	Namn av lag eller förordning	Numero
METSÄHALLITUS	METSÄHALLITUS	
Laki Metsähallituksesta	Lag om Forststyrelsen	1378/2004
Asetus Metsähallituksesta	Förordning om Forststyrelsen	1525/1993
Laki valtion liikelaitoksista	Lag om statliga affärsverk	1185/2002
HALLINTO	ADMINISTRATION	
Hallintomenettelylaki	Lag om förvaltningsförfarande	598/1982
Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta	Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet	621/1999
Asetus viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintatavasta	Förordning om offentlighet och god informationshantering i myndigheternas verksamhet	1030/1999
Laki sähköisestä asioinnista hallinnossa	Lag om elektronisk kommunikation i förvaltningsärenden	1318/1999
Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa	Lag om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet	13/2003
Arkistolaki	Arkivlag	831/1994
Laki julkisista hankinnoista	Lag om offentlig upphandling	1505/1992
Maa- ja metsätalousministeriön päätös eräistä Metsähallituksen suoritteista perittävistä maksuista	Jord- och skogsbruksministeriets beslut om avgifter för Forststyrelsens prestationer	428/1994
ALUEET	OMRÅDE	
Luonnonsuojelulaki	Naturskyddslag	1096/1996
Luonnonsuojeluasetus	Förordning om naturskydd	160/1997
Suojelualueiden perustamissäädökset	Inrättningslag/-förordningar om skyddsområden	
Erämaalaki	Ödemarkslag	62/1991
Ulkoilulaki	Lag om friluftsliv	606/1973
Vn:n päätös Evon/Hossan retkeilyalueen perustamisesta, ts. jokaiselle vr:lle oma päätös	Statsrådets förordning om X strövområde	758/1979, 284/1994
Koskiensuojelulaki	Forsskyddlag	35/1987
Laki Suomen aluevesien rajoista	Lag om gränserna för Finlands territorialvatten	463/1956
Laki oikeudesta yleisiin vesialueisiin	Lag om rätt till allmänna vattenområden	204/1966
LUONTOARVOT	NATURVÄRDE	
Euroopan unionin lajidirektiivi	EU's habitatdirektiv	92/43/ETY
Euroopan unionin lintudirektiivi	EU's fågeldirektiv	79/409/ETY
KULTTUURIARVOT (SAAMELAISET, SAARISTO)	KULTURVÄRDE (SAMI, SKÄRGÅRD)	
Laki saamelaiskäräjistä	Sametingslag	974/1995
Asetus saamelaiskäräjistä	Förordning om sametinget	1727/1995
Kielilaki	Språklagen	148/1922
Saamen kielilaki	Samisk språklag	1086/2003
Laki saamen kielen käyttämisestä viranomaisissa	Lag om användning av samiska hos myndigheter	516/1991
Euroopan Ihmisoikeussopimus	Avtal om mänskliga rättigheter	63/1999
Sopimus liittymisestä Euroopan unioniin (alkup. nimi pidempi)	Avtal om tillträde till Europeiska unionen	103/1994
Kolttalaki	Skoltlag	253/1995
Poronhoitolaki	Renskötellag	848/1990
Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki	Lag om finansiering av renhushållning och naturnärningar	45/2000
Laki saariston kehityksen edistämisestä	Lag om främjande av skärgårdens utveckling	494/1981

Lain tai asetuksen nimi	Namn av lag eller förordning	Numero
KULTTUURIARVOT	KULTURVÄRDE	
Muinaismuistolaki	Lag om fornminnen	295/1963
Rakennussuojelulaki	Byggnadsskyddslag	60/1985
Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta	Förordning om skydd för staten tillhöriga byggnader	480/85
SUUNNITTELU (MAANKÄYTTÖ)	PLANERING (MARKANVÄNDING)	
Maankäyttö- ja rakennuslaki	Markanvändnings- och bygglagen	132/1999
Maankäyttö- ja rakennusasetus	Markanvändnings- och byggförordning	895/1999
Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä	Lag om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning	468/1994
Asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä	Förordning om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning	268/1999
Kiinteistönmuodostamislaki	Fastighetsbildningslag	554/1995
Valtioneuvoston asetus valtion kiinteistövarallisuuden hankinnasta, hallinnasta ja hoitamisesta	Statsrådets förordning om förvärv, besittning och skötsel av statlig fastighetsförmögenhet	1070/2002
Maa-aineslaki	Marktäktslag	555/1981
Maa-ainesasetus	Marktäktsförordning	91/1982
Kaivoslaki	Gruvlag	503/1965
Vesilaki	Vattenlag	264/1961
Kalastuslaki	Lag om fiske	286/1982
Kalastusasetus	Förordning om fiske	1116/1982
Asetus kalastusasetuksen muuttamisesta	Förordning om ändring av förordning om fiske	1364/1997
Metsästyslaki	Jaktlag	615/1993
Metsästysasetus	Jaktförordning	666/1993
Maastoliikennelaki	Terrängtrafiklag	1710/1995
Maastoliikenneasetus	Terrängtrafikförordning	10/1996
Vesiliikennelaki	Sjötrafiklag	463/1996
Vesiliikenneasetus	Sjötrafikförordning	124/1997
Laki yleisistä teistä	Lag om allmänna vägar	243/1954
Laki yksityisistä teistä	Lag om enskilda vägar	358/1962
Ilmailulaki	Luftfartslag	281/1995
HUOLTO JA VALVONTA	UNDERHÅLL OCH ÖVERVAKNING	
Ympäristönsuojelulaki	Miljöskyddslag	86/2000
Ympäristönsuojeluasetus	Miljöskyddsförordning	169/2000
Jätelaki	Avfallslag	1072/1993
Jäteasetus	Avfallsförordning	1390/1993
Metsäasetus	Skogsförordning	1200/1996
Laki metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta	Lag om bekämpning av insekt- och svampskador i skog	263/1991
Aluevalvontalaki	Territorialövervakningslag	755/2000
Valtioneuvoston asetus aluevalvonnasta	Statsrådets förordning om territorialövervakning	971/2000
Rajavartiolaki	Gränsbevakningslag	578/2005
Pelastuslaki	Räddningslag	468/2003
Rikoslaki	Strafflag	39/1889

Luontopalvelujen toimintaympäristö 2005

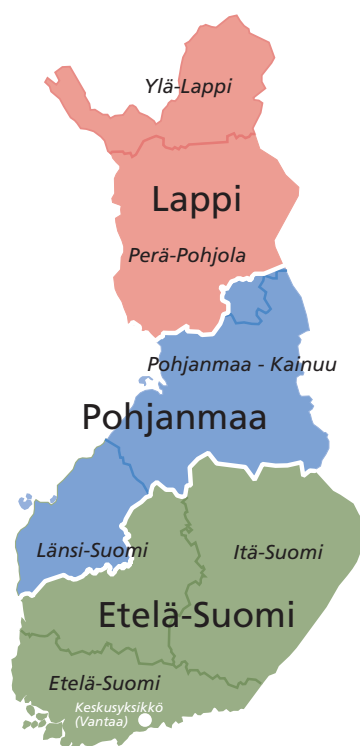
Toimintaympäristö	Etelä-Suomen luontopalvelut	Pohjanmaan luontopalvelut	Lapin luontopalvelut	Yhteensä
Läänit	2,5	1,5	1	5
Maakuntaliitot	13	5	1	19
TE-keskukset	10	4	1	15
Ympäristökeskukset	9	3	1	13
Metsäkeskukset	9	3	1	13
Riistanhoitopiirit	10	4	1	15
Kunnat	289	105	22	416
Väestö (milj.)*	4,4	0,6	0,2	5,2

*arvio

Tunnuslukuja	Etelä-Suomen luontopalvelut	Pohjanmaan luontopalvelut	Lapin luontopalvelut	Yhteensä/ keskiarvo
Hallinnassa olevat alueet, ha	665 000	480 000	3 397 000	4 542 000
Hallinnassa olevat alueet, lkm*	1503	503	381	2 387
Keskipinta-ala, ha*	461	900	8 917	1 902
MH maanomistus, kaikki, %*	16%	35%	68%	32%
MH maanomistus, Metsätalous, %*	4%	22%	32%	14%
Budjetti, Milj. €**	14,4	8,8	10,8	34,0
Hanke-budjetti, %	55%	57%	39%	50%

* ESLP = Etelä-, Itä- ja Länsi-Suomen lääni

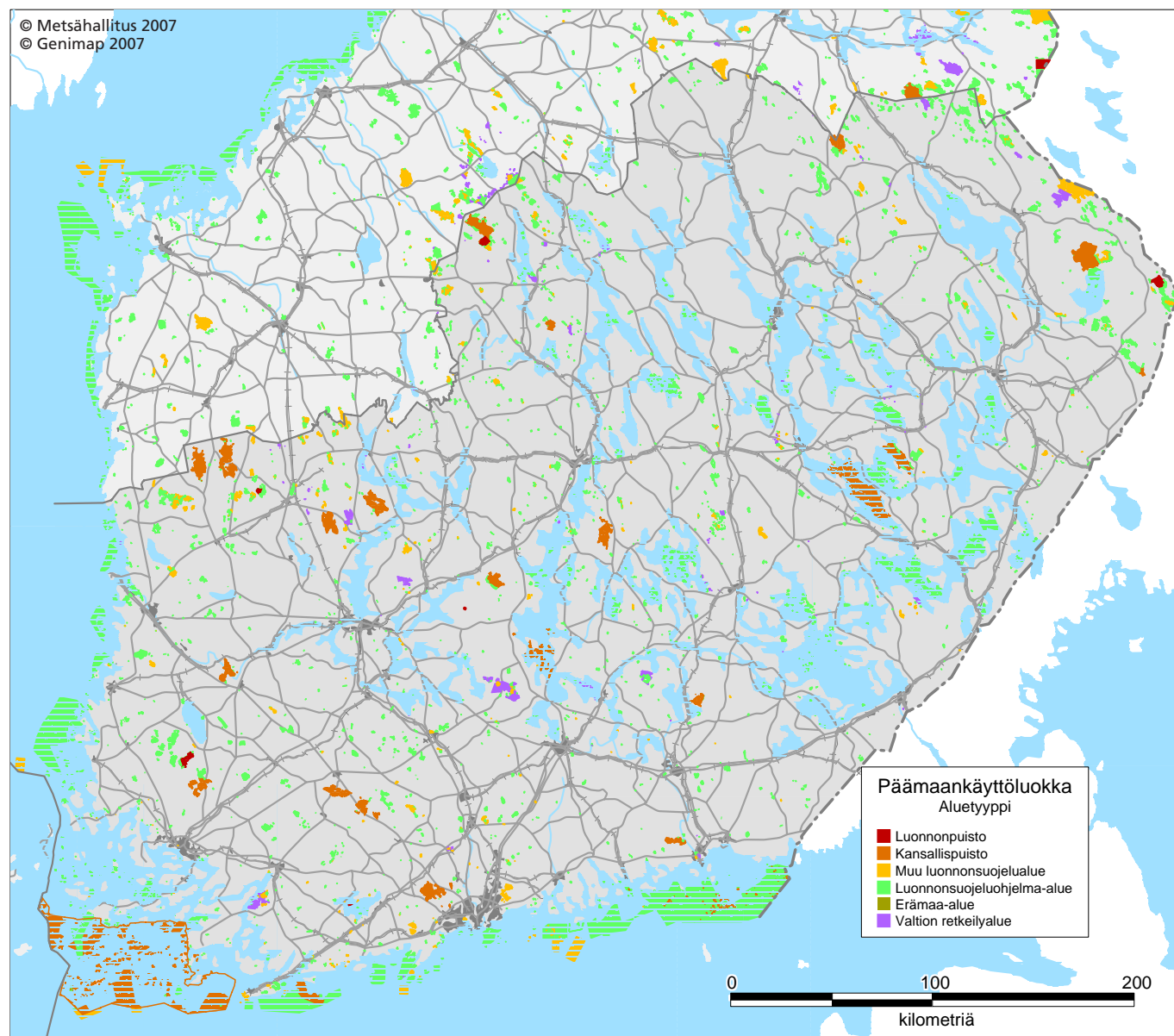
** Vaasan osuutta ei huomioitu, sisältää keskusyksikön siirtokustannuksen arvion

Metsähallituksen luontopalvelujen
vanha ja uusi aluejako.
© Metsähallitus 2007

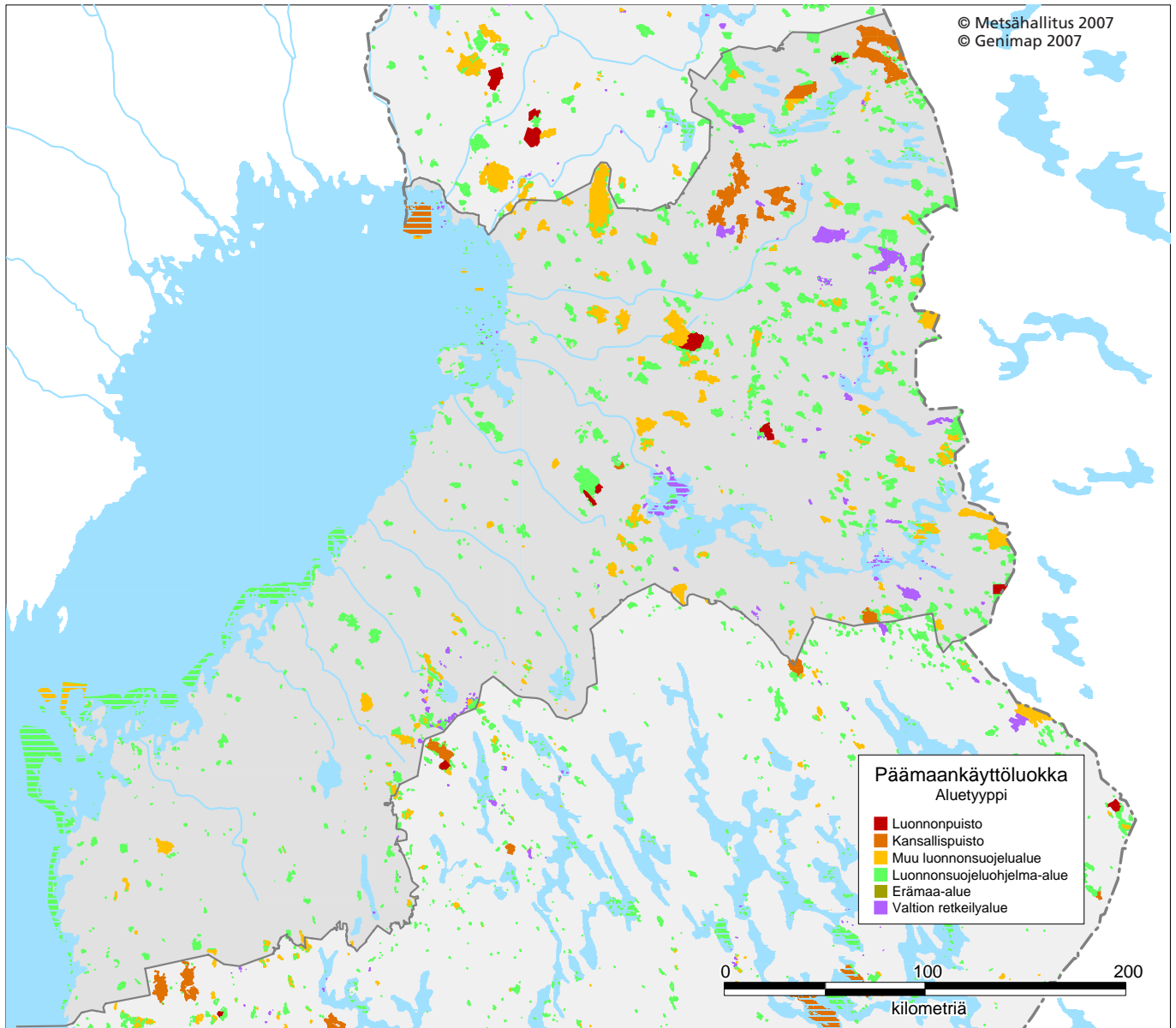
Suojelualueet alueyksiköittäin 2005

Etelä-Suomen luontopalvelut

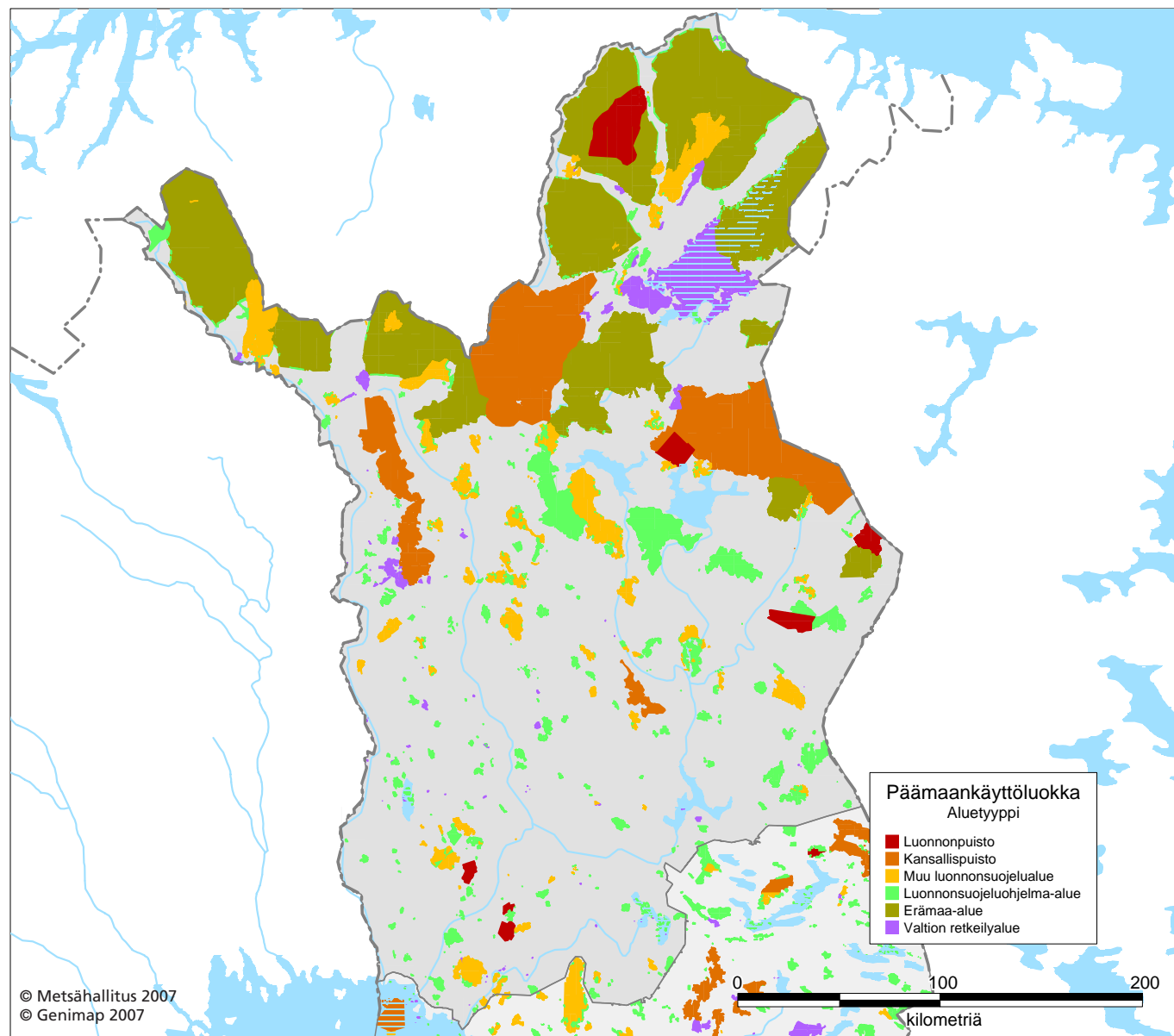
	Kohteita, kpl	Maata, ha	Vesiä, ha	Kokonaisala, ha
Perustetut luonnonsuojelualueet				
luonnonpuistot	6	5 734	72	5 806
kansallispuistot	25	77 234	60 827	138 060
vanhojen metsien suojelualueet	68	7 339	166	7 505
soidensuojelualueet	43	19 474	186	19 659
lehtojensuojelualueet	18	227	2	229
muut luonnonsuojelualueet	83	9 455	16 601	26 055
MH päätöksellä perustetut alueet	22	663	41	705
Suojeluohjelmakohteet	834	104 332	45 412	149 744
Muut suojelukohdeet	180	3 181	178 790	182 151
Suojelumetsät	147	9 413	15 020	24 433
Valtion retkeilyalueet	3	9 138	950	10 088
Muut virkistysalueet	1	61		61
Yhteensä	1 430	246 250	318 066	564 496

Pohjanmaan luontopalvelut

	Kohteita, kpl	Maata, ha	Vesiä, ha	Kokonaisala, ha
Perustetut luonnonsuojelualueet				
luonnonpuistot	5	16 430	217	16 647
kansallispuistot	6	69 364	16 261	85 626
vanhojen metsien suojelualueet	21	2 533	43	2 575
soidensuojelualueet	71	114 513	1 804	116 316
lehtojensuojelualueet	13	260	3	263
muut luonnonsuojelualueet	25	29 706	16 382	46 088
Suojeluohjelmakohteet	498	213 571	94 421	307 992
Muut suojelukohteet	53	4 168	9 452	13 672
Suojelumetsät	29	2 100	25	2 125
Valtion retkeilyalueet	4	15 847	9 598	25 445
Virkistysmetsät	5	280	129	409
Yhteensä	730	468 770	148 333	617 103

Lapin luontopalvelut

	Kohteita, kpl	Maata, ha	Vesiä, ha	Kokonaisala, ha
Perustetut luonnonsuojelualueet				
luonnonpuistot	6	126 008	2 350	128 358
kansallispuistot	4	647 463	7 734	655 196
muut luonnonsuojelualueet	3	672	20	692
soidensuojelualueet	57	308 312	9 494	317 806
lehtojensuojelualueet	17	580	8	588
MH päätöksellä perustetut alueet	2	101	2	103
Suojeluohjelmakohteet	191	270 573	6 138	276 711
Muut suojelukohteet	2	27		27
Suojelumetsät	42	7 952	218	8 170
Erämaa-alueet	12	1 380 479	109 829	1 490 309
Virkistysmetsät	13	68 943	71 165	140 107
Yhteensä	349	2 811 109	206 957	3 018 066

Luontopalvelujen hoidossa olevat alueet 2001–2005

Metsähallituksen luontopalvelujen hoidossa olevien alueiden pinta-ala (ha)

	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005
Lakisääteiset luonnonsuojelualueet	1 407 542	1 487 500	1 499 489	1 504 443	1 568 277
kansallispuistot	750 808	750 808	813 758	816 263	878 882
luonnonpuistot	144 088	144 088	150 278	150 811	150 810
Mh:n päätöksellä perustetut ls-alueet	809	809	807	807	808
muut luonnonsuojelualueet	511 837	511 837	526 572	528 402	529 433
yksityiset luonnonsuojelualueet	(ei tietoa)	(ei tietoa)	8 074	8 160	8 343
Suojeluohjelmakohteet	529 015	617 761	617 761	787 518	734 447
Suojelumetsät	22 258	18 105	18 105	11 633	34 727
Muut suojelukohteet	17 613	11 567	11 567	212 323	195 617
Erämaa-alueet	1 487 228	1 489 522	1 489 522	1 490 359	1 490 309
Retkeily- ja virkistyskäyttöalueet	152 333	178 870	178 870	176 115	176 109
valtion retkeilyalueet	35 961	35 935	35 884	35 534	35 532
muut virkistysalueet	116 372	142 935	141 767	140 581	140 577
Muut alueet	280 462	281 174	280 072	360 406	360 385
Yleiset vesialueet em. kohteiden ulkopuolella	2 712 000	2 752 000	2 436 000	2 432 000	2 433 000
Yhteensä	6 608 451	6 836 499	6 882 802	6 974 796	6 992 871

Metsähallituksen luontopalvelujen hoidossa olevien alueiden lukumäärä

	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005
Lakisääteiset luonnonsuojelualueet	410	472	480	489	494
kansallispuistot	30	32	34	34	34
luonnonpuistot	14	17	17	17	17
Mh:n päätöksellä perustetut ls-alueet	24	24	24	24	24
muut luonnonsuojelualueet	342	351	350	351	348
yksityiset luonnonsuojelualueet	(ei tietoa)	48	55	63	71
Suojeluohjelmakohteet	1 179	1 230	1 429	1 505	1 523
Suojelumetsät	127	124	101	103	218
Muut suojelukohteet	239	236	188	241	235
Erämaa-alueet	12	12	12	12	12
Retkeily- ja virkistyskäyttöalueet	31	33	29	27	26
valtion retkeilyalueet	7	7	7	7	7
muut virkistysalueet	24	26	22	20	19
Muut alueet	40	42	28	8	9

Suojeluohjelmakohte: Metsähallituksen hallinnassa olevia valtakunnallisten suojeluohjelmien alueita, joille ei ole annettu vielä perustamissäädöstä.

Suojelumetsä: Metsähallituksen omalla päätöksellä ensisijaisesti luonnonsuojelutarkoituksiin perustettu alue.

Muu suojelukohte: Kaavojen luonnonsuojelualuevaraukset (SL), muu lakisääteinen suojelu, Metso-kohteet, jotka eivät kuulu valtakunnallisiin suojeluohjelmiin.

Erämaa-alueet: Erämaalain nojalla perustetut alueet.

Retkeily- ja virkistyskäyttöalueet: Ulkoilulla perustetut valtion retkeilyalueet, MH:n päätöksellä perustetut virkistysmetsät.

Muut alueet: luonnonsuojelun vaihtomaat, muut julkisten hallintotehtävien taseessa olevat alueet.

IUCN:n suojelualueluokitus

Maailman luonnonsuojelualueiden luettelo perustuu Yhdistyneiden kansakuntien (YK) päätökseen, jonka perusteella Maailman luonnonsuojeluliitto IUCN on laatinut luetteloon pääsyn kriteerit ja suojelualueiden luokituksen. Luetteloa maailman luonnonsuojelualueista ylläpitää World Conservation Monitoring Centre WCMC, joka on YK:n ympäristöohjelman UNEP:n alainen.

Lähde: IUCN 1994: Guidelines for Protected Area Management Categories. CNPPA with the assistance of WCMC. – IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, UK. x +261 s.

Suojelualueluokkien määritelmät

Luokka Ia

Luonnonpuisto: pääosin tieteellistä tutkimusta varten varattu suojelualue.

Maa- tai merialue, johon sisältyy ekosysteemiltään, lajistoltaan, geologialtaan tai pinnanmuodoiltaan erityisen merkittäviä tai edustavia ominaisuuksia ja jota saa käyttää ensisijaisesti tieteelliseen tutkimukseen tai ympäristön seurantaan.

Luokka Ib

Erämainen alue: suojelualue, jota hoidetaan ensisijaisesti sen luonnontilaisuuden ja erämaaluonteen suojelemiseksi.

Suuri koskematon tai lähes koskematon maa- tai merialue, jonka luontaiset ominaisuudet ja merkitys luonnon tasapainolle säilytetään. Alueella ei ole lainkaan tai siellä on vain vähäistä asutusta. Erämaista aluetta hoidetaan niin, että sen luonnontila säilyy.

Luokka II

Kansallispuisto: suojelualue, jonka hoidossa keskitytään ekosysteemien suojeluun ja virkistyskäytön turvaamiseen

Luonnontilainen, suojeltu maa- tai merialue, joka on perustettu (a) yhden tai useamman ekosysteemin ekologisen koskemattomuuden turvaamiseksi nykyisille ja tuleville sukupolville, (b) alueen suojelutavoitteen kanssa ristiriidassa olevan elinkeinon harjoittamisen tai muun käytön estämiseksi ja (c) ympäristön ja kulttuurin kanssa sopuoinnussa olevien henkisen hyvinvoinnin, tutkimuksen, luonto-opastuksen, virkistyskäytön ja asiakaspalvelun mahdollisuuksien luomiseksi.

Luokka III

Luonnonmuistomerkki: suojelualue pääosin yksittäisen luontokohteen tai luonnon ominaisuuden suojelemiseksi

Alue, jolla on yksi tai useampia sellaisia huomattavan arvokkaita tai ainutlaatuisia luonto- tai kulttuurikohteita, jotka ovat harvinaisia, edustavia tai esteettisesti tai kulttuurisesti merkittäviä.

Luokka IV

Luontotyyppien tai lajien hoitoalue: suojelualue, jota hoidetaan pääosin luonnonhoidollisin toimenpitein

Maa- tai merialue, jota hoidetaan luonnonhoidollisin toimenpitein, jotta saataisiin taattua luontotyyppin tai tietyn lajin säilyminen.

Luokka V

Suojeltu maisema-alue: suojelualue, jolla hoidetaan maa- tai merimaisemaa ja turvataan alueen virkistyskäyttö

Suojeltu maa-alue ja siihen mahdollisesti liittyvät vesialueet, joilla ihmisen toimet ja luonto ovat aikojen kuluessa muodostaneet esteettisesti, ekologisesti tai kulttuurisesti erityisen merkittävän kokonaisuuden, jonka luonnon monimuotoisuus on usein suuri. Ihmisen ja luonnon perinteisen vuorovaikutuksen säilyttäminen on elintärkeää alueen suojelulle, ylläpidolle ja tulevaisuudelle.

Luokka VI

Luonnonvarojen hoito- ja suojelualue: suojelualue, jonka hoidossa keskitytään luonnon ekosysteemien kestävään käyttöön.

Alue, jolla on ainakin lähes koskemattomia luonnon ekosysteemejä, joita hoidetaan niiden pitkäaikaisen suojelun turvaamiseksi ja biologisen monimuotoisuuden ylläpitämiseksi niin, että samalla taataan asukkaille luonnontuotteiden ja muiden -hyötyjen saannin kestävyys.

Natura-barometri EU25-maissa 2005

Lähde: Tilastokeskus 2006: Luonnonvarat ja ympäristö 2006.

Maa	SCI-alueiden lukumäärä	Kokonaispinta-ala (km ²)	Osuus maa-alasta
Slovenia	259	6 360	31,4
Espanja	1 380	119 104	22,6
Portugali	94	16 503	17,4
Kreikka	239	27 641	16,4
Viro	509	10 591	15,9
Unkari	467	13 929	15,0
Luxemburg	47	383	14,8
Italia	2 255	43 977	13,9
Ruotsi	3 981	62 557	13,7
Suomi	1 715	48 552	12,7
Malta	23	39	12,5
Slovakia	362	5 739	11,8
Latvia	331	7 651	11,0
Itävalta	164	8 884	10,6
Irlanti	413	10 561	10,2
Liettua	267	6 664	10,0
Belgia	278	3 221	10,0
Saksa	4 617	53 294	9,9
Tsekki	841	7 241	9,2
Alankomaat	141	7 510	8,4
Kypros	26	510	8,0
Ranska	1 304	48 810	7,9
Tanska	254	11 136	7,4
Britannia	610	25 102	6,5
Puola	192	13 124	4,2
Yhteensä	20 789	559 082	12,2

SCI = yhteisön tärkeänä pitämät alueet (Sites of Community Importance)

Suomen Ramsar-alueet

Lähde: www.helcom.fi

Kosteikkotyyppit: A = saaristo, B = merenlahti, C = lintujärvi, D = suo.
* alue on kokonaan tai osittain Metsähallituksen hallinnassa

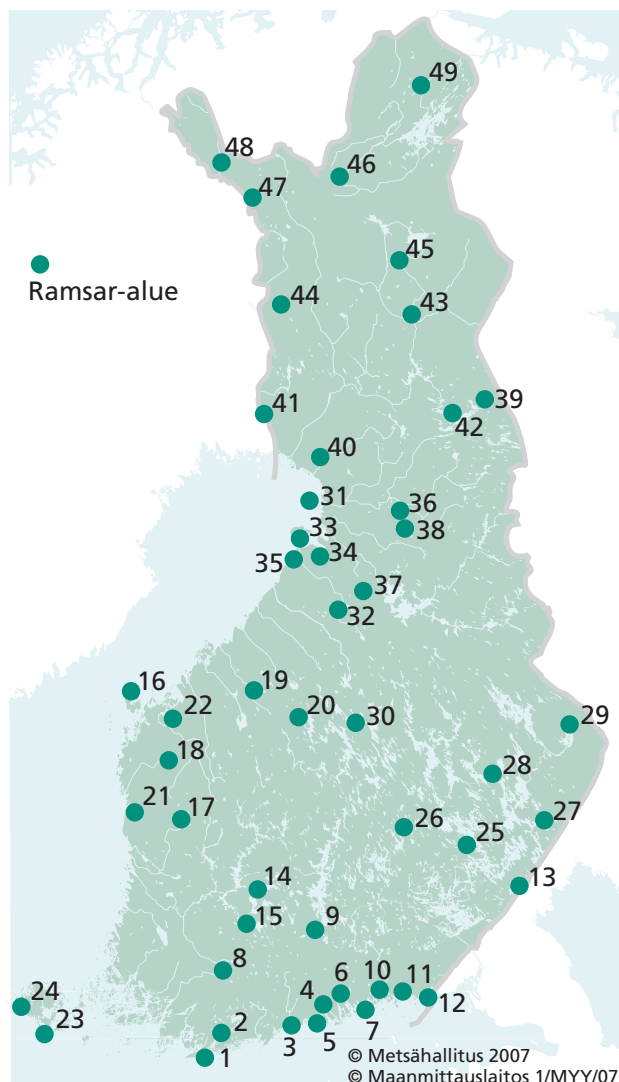
ETELÄ-SUOMEN LÄÄNI	Pinta-ala (ha)	Tyyppi
1. Hangon ja Tammisaaren lintuvedet*	55 196	A+B
2. Lepinjärvi	199	C+D
3. Vanhankaupunginlahti ja Laajalahti*	508	B
4. Porvoonjoen suisto – Stensböle	958	B+D
5. Söderskärin ja Långörenin saaristo	18 219	A+B
6. Pernajanlahti	1 143	B
7. Aspskär	731	A+B
8. Torronsuon kansallispuisto*	3 093	D+C
9. Kutajärven alue	1 051	C
10. Valkmusan kansallispuisto*	1 710	D
11. Haminan Kirkkojärvi ja Lupinlahti	649	B+C
12. Kirkon-Vilkkiläntura	194	B
13. Siikalahden alue*	682	C

LÄNSI-SUOMEN LÄÄNI	Pinta-ala (ha)	Tyyppi
14. Kangasalan Kirkkojärven alue	305	C
15. Vanajaveden lintuvedet	702	C
16. Merenkurkun saaristo*	63 699	A
17. Kauhanevan–Pohjankankaan kansallispuisto*	5 510	D
18. Levaneva*	3 343	D
19. Pilvineva	3 667	D
20. Salamajärven kansallispuisto*	9 261	D+C
21. Lapväärtin lintuvedet	1 224	C+B
22. Vassorfjärden	1 537	B

AHVENANMAAN LÄÄNI	Pinta-ala (ha)	Tyyppi
23. Lågskärin ja Björkörin saaristo	6 309	A
24. Signiskärin–Märketin saaristo	22 566	A

ITÄ-SUOMEN LÄÄNI	Pinta-ala (ha)	Tyyppi
25. Rantasalmen lintujärvet	1 109	C+D
26. Suurenaukeansuo–Isosuo ja Pohjalampi	1 640	D+C
27. Rääkkylän ja Kiteen lintujärvet	1 227	C
28. Sysmäjärvi	734	C
29. Patvinsuon kansallispuisto*	12 727	D
30. Heinä-Suvanto ja Hetejärvi	1 224	C+D

OULUN LÄÄNI	Pinta-ala (ha)	Tyyppi
31. Krunnit	4 436	A
32. Haapaveden lintujärvet	3 616	C+D
33. Hailuodon lintuvedet	6 512	B+A+C
34. Liminganlahti	12 275	B
35. Siikajoen lintuvedet	2 691	B+D+C
36. Aittojärvi ja Kongasjärvi	703	C
37. Veneneva–Pelso	12 039	D
38. Olvassuo*	27 073	D
39. Oulangan kansallispuisto*	29 390	D

LAPIN LÄÄNI	Pinta-ala (ha)	Tyyppi
40. Martimoaapa–Lumiaapa–Penikat*	14 086	D
41. Kainuunkylän saaret*	1 005	C
42. Riisitunturin kansallispuisto*	12 461	D
43. Luiron suot*	12 345	D
44. Teuravuoma–Kivijärvenvuoma*	5 788	D
45. Koitelainen*	38 840	D
46. Lemmenjoen kansallispuisto*	285 990	D
47. Sotkavuoma*	2 602	D+C
48. Lätäsenon–Hietajoen suot*	43 367	D
49. Sammuittjäkä–Vaijoenjämä*	51 749	D

Suomen Itämeren suojelualueet (BSPA)

Lähde: www.helcom.fi

Natura 2000 -alueen koodi	Suojelualueen nimi
FI1400047	Ahvenanmaan alue: Signilskär/Märket
FI1100201	Hailuoto, pohjoisranta
FI1100203	Isomatala–Maasyvänlahti
FI0408001	Itäisen Suomenlahden saaristo ja vedet
FI0100026	Kirkkonummen saaristo
FI1100202	Kirkkosalmi
FI1000033	Kokkolan saaristo
FI0800134	Kristiinankaupungin saaristo
FI1102200	Liminganlahti
FI0800132	Luodon saaristo
FI0800130	Merenkurkun saaristo
FI0800135	Närpiön saaristo
FI0200077	Ouran saaristo
FI1300301	Perämeren kansallispuisto
FI0100078	Pernajanlahtien ja Pernajan saariston merensuojelualue
FI0100074	Porvoonjoen suisto – Stensböle
FI1000005	Rahjan saaristo
FI0200164	Saaristomeri
FI0100077	Söderskärin ja Långörenin saaristo
FI0100005	Tammisaaren ja Hangon saariston ja Pohjanpitäjänlahden merensuojelualue
FI0100006	Tulliniemen linnustonsuojelualue
FI0800133	Uudenkaarlepyyn saaristo
FI0200072	Uudenkaupungin saaristo

Uhanalaisten lajien lukumäärät ensisijaisen elinympäristön mukaan 2000

Lähde Ympäristöministeriö.

Elinympäristö	Selkärankaiset	Selkärangattomat	Putkilokasvit	Itiökasvit	Sienet	Yhteensä	Osuus uhanalaisista
							Lajien määrä
Lajeja kaikkiaan	383	26 600	3 200	5 900	6 906	43 000	
joista riittävät tiedot	346	8 599	1 208	901	4 027	15 081	
Uhanalaisia kaikkiaan	50	759	180	142	374	1 505	100,0
Metsät	12	252	35	15	250	564	37
Vanhat kangasmetsät	4	69	–	1	70	144	10
Muut kangasmetsät	3	10	3	1	24	41	3
Vanhat lehtometsät	1	58	–	8	32	99	7
Muut lehtometsät	2	64	26	4	120	216	14
Harjumetsät	–	15	6	–	–	21	1
Metsäpaloalueet ym.	–	29	–	–	–	29	2
Muut	2	7	–	1	4	14	1
Suot	1	14	18	25	9	67	4
Letot	–	3	17	13	4	37	2
Nevat	1	2	1	1	2	7	0
Rämeet	–	5	–	–	1	6	0
Korvet	–	2	–	9	2	13	1
Muut	–	2	–	2	–	4	0
Vedet	20	48	11	21	3	103	7
Rannat	5	98	37	9	13	162	11
Kalliot	–	11	14	56	44	125	8
Tunturipaljakat	6	16	15	16	10	63	4
Perinneympäristöt ym.	6	320	50	–	45	421	28

Luontopalvelujen kulttuuriperinnön suojeluluokitus

Suojelun taso	Maisema	Rakennettu kulttuurympäristö	Rakennus	Muinaisjäännös
Kansainvälinen		Maailmanperintösopimuksen kulttuurikohteet		Maailmanperintö-sopimuksen kulttuurikohteet
Valtakunnallinen	Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, luonnonsuojelulain nojalla perustettu maisema-alue, kansallinen kaupunkipuisto	Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt, luontopalvelujen perinnetilat, luonnonsuojelualue kulttuuriperinnön hoitamiseksi	Rakennussuojelu-lailla tai -asetuksella valtion rakennuksista suojeltu tai varjeltu rakennus.	Museoviraston rekisteröimä muinaisjäännös luokka I
Maakunnallinen	Maakunnallisesti merkittävä maisema	Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuurympäristö, museotie	Maakunnallisesti merkittävä rakennus	Muinaisjäännös luokka II
Paikallinen				Muinaisjäännös luokka III
Kulttuuriperintövaranto	Kansallismaisemat, perinnemaisemat (rakennetut perinnemaisemat)	Valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut ympäristöt – uudistettavan luettelon lausuntoversion kohteet Saamelaisessa kulttuuriympäristön inventoinnissa ja muissa vastaavissa maakunnallisissa inventoinneissa esille nousevat kohteet, merenkulkuhallituksen asetussuojeluprosessissa olevat kohteet	Rakennus tai rakenne kansallismaisemassa, valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella, luonnonsuojelulain nojalla perustetulla maisema-alueella, kansallisessa kaupunkipuistossa. Luonnonsuojelualue, jossa on mahdollistettu rakennusten kunnostaminen ja entistäminen. Ennen vuotta 1900 rakennettu rakennus.	Kohteet, jotka ovat Suomen aielistalla maailmanperintökohteiksi. Kohteet, jotka ovat aielistalla kansainvälisiin luetteloihin. Museoviraston ”tentative” kohteet. Merkintä muinaisjäännöksestä paikattietojärjestelmässä

Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuri-historialliset ympäristöt suojelualueilla

Etelä-Suomen luontopalvelut

Kohteen nimi	Suojelualue
Aulangon maisemapuisto	Aulangon luonnonsuojelualue
Evon valtionpuisto	Evon retkeilyalue
Hangon Hauensuoli, kalliopiirokset	Tulliniemen luonnonsuojelualue
Hangon linnoitus, Gustavsvärn ja Gustaf Adolf	Tulliniemen luonnonsuojelualue
Hankoniemen linnoitusvyöhyke	Tulliniemen luonnonsuojelualue
Huhtalan talo ja pihapiiri	Isojärven kansallispuisto
Korteniemen metsäntartijantila	Liesjärven kansallispuisto
Koveron kruununmetsätorppa	Seitsemisen kansallispuisto
Langinkosken keisarillinen kalastusmaja ympäristöineen	Langinkosken luonnonsuojelualue
Linnansaaren torppa kaskialueineen	Linnansaaren kansallispuisto
Pisanmäki, 1595 solmitun Täyssinän rauhan rajamerkit	Pisan luonnonsuojelualue
Pulkkilan kulttuurimaisema	Keisarinharju–Vehoniemenharju Natura-alue
Pyhäniemen talo ja pihapiiri	Pyhäniemen Natura-alue
Salpalinja (Mustamaa)	Itäisen Suomenlahden kansallispuisto
Vallisaari, Kuninkaansaari, Nuottasaari	Suomenlinnan maailmanperintökohteen tuleva suoja-alue
Tammisaaren saaristo; Jussarön kylä	Tammisaaren saariston kansallispuiston laajennusosa
Telkkämäen kaskialue	Telkkämäen luonnonsuojelualue
Utön majakka ja ympäröivä kylä	Saaristomeren kansallispuisto
Berghamnin saari	Berghamnin suojelumetsä
Björkön saari	Saaristomeren kansallispuisto
Jurmon saari	Saaristomeren kansallispuisto
Sipoo, Hindsbyn kylä ja kulttuurimaisema	Sipoonkorven luonnonsuojelualue
Seili	Pakinaisten–Seilin saariston rantojensuojeluohjelma-alue, Seilin saariston Natura-alue
Isokarin majakan ympäristö	Seksmiilarin saariston natura-alue
Mujejärvi	Mujejärven rantojensuojeluohjelma-alue, Natura-alueen laajennusosa
Kyminlinnan maalinnoitus	Kyminlinnan suojelualue, Kymijoen Natura-alue
Utin linnoitus	Utin lentokentän suojelualue

Pohjanmaan luontopalvelut

Kohteen nimi	Suojelualue
Björköbyn kylä ja Svedjehamn	kylä yksityismaalla Merenkurkun maailmanperintöalueella
Hailuoto	Natura-alueet: Kirkkosalmi, Hailuoto pohjoisranta, Isomatala–Maasyvänlahti, Härkinneva–Hanhisjärvensuo
Hietajärven–Kuivajärven vienankarjalainen kulttuurimaisema	Murhisalon Natura-alue, Kalevalan puisto
Kuhmon Lentuankoski	Lentuan Natura-alue
Kurimon ruukin alue	Natura-alueet: Kurimonkosken niityt, Kiiminkijoki
Neittävänjoen uittokanava	Painuanlahden Natura-alue
Nuasjärven Korvanniemen kulttuurimaisema	suojeluohjelma-alue
Perangan–Hossan reitti	Hossan retkeilyalue, Hossan Natura-alue
Pyhäjärven Vuotomäen–Vuotoniemen vaaraviljelymaisema	Natura Pyhäjärven Natura-alue
Rokuan Keisarintie	Rokuan kansallispuisto
Taivalkosken Jurmun kylä	Pahkakurun–Jurmunlammen Natura-alue
Röytän merivartioasema	Röytän Natura-alue

Lapin luontopalvelut

Kohteen nimi	Suojelualue
Aavasaksan kruununpuisto	Aavasaksan kruununpuisto, Metsähallituksen suojelumetsä
Auttikonkään uittopato ja uittoruuhi	Auttikonkään vanhojen metsien suojeluohjelma-alue
Inarinjärven Ukonsaari ja hautuumaasaaret	Rantojensuojeluohjelma-alue ja Inarinjärven Natura-alue
Ivalojoen kulta-alue	Hammastunturin erämaa-alue
Pöyrisjärven kesäkylä	Pöyrisjärven erämaa-alue
Raja-Joosepin talo	Urho Kekkosen kansallispuisto
Sallivaaran poroerotuspaikka	Lemmenjoen kansallispuisto
Suomujoen kolttakylä	Urho Kekkosen kansallispuisto
Taatsinjärven maisema	Taatsinseidan suojelumetsä
Toras-Siepin kylä	Pallas–Yllästunturin kansallispuiston vieressä, yksityismaalla
Utsjoen kulttuurimaisema ja postipolku	Suurin osa yksityismaalla, osa kulttuurimaisemasta sijaitsee Kevon luonnonpuistossa, Utsjoen pappilan luonnonsuojelualueella ja Kenesjärven rantojensuojeluohjelma-alueella

Kansallispuistojen ja retkeilyalueiden käyntimäärät 2000–2005

Kansallispuisto	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Helvetinjärvi	32 000	32 000	32 000	32 000	32 000	32 000
Hiidenportti	9 000	7 300	8 000	7 500	7 700	10 000
Isojärvi	8 000	7 000	8 000	8 000	9 000	8 000
Itäinen Suomenlahti	16 000	15 000	18 000	15 000	15 000	16 000
Kauhaneva–Pohjankangas	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Kolovesi	4 000	4 500	5 000	6 000	6 000	6 500
Kurjenrahka	15 000	20 000	20 000	20 000	20 000	25 000
Lauhanvuori	28 000	28 000	30 000	25 000	27 000	27 000
Leivonmäki				4 500	7 000	10 000
Lemmenjoki	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Liesjärvi	25 000	25 000	15 000	15 000	16 000	25 000
Linnansaari	25 000	27 000	27 500	28 000	28 000	28 000
Nuukio	80 000	100 000	100 000	100 000	100 000	110 000
Oulanka	145 000	143 000	162 000	165 000	173 000	173 500
Pallas–Ounastunturi*			98 000	125 000	125 000	
Pallas-Ylläs**						300 000
Patvinsuo	15 000	15 000	15 000	15 000	20 000	14 000
Perämeri	10 000	10 000	6 500	7 200	7 200	2 500
Petkeljärvi	15 000	15 000	17 000	17 000	17 000	17 500
Puurijärvi–Isosuo	22 000	22 000	15 000	15 000	15 000	17 000
Pyhä-Häkki	12 000	11 000	11 000	11 000	11 000	9 000
Pyhä-Luosto*						95 000
Pyhätunturi**			35 000	25 000	25 000	
Päijänne	8 000	8 000	8 000	8 000	10 000	12 000
Repovesi				65 000	65 000	65 000
Riisitunturi	10 000	6 000	6 000	7 000	7 000	7 000
Rokua	30 000	28 000	24 000	24 000	20 000	20 000
Saaristomeri	40 000	40 000	60 000	80 000	80 000	60 000
Salamajärvi	8 000	7 000	7 000	7 000	9 000	10 000
Seitseminen	37 000	37 000	37 000	40 000	40 000	40 000
Syöte	30 000	30 000	25 000	24 000	34 000	33 500
Tammisaaren saaristo	22 000	22 000	24 000	20 000	20 000	23 000
Tiilikajärvi	5 000	5 000	6 000	6 000	7 000	6 500
Torransuo	10 000	15 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Urho Kekkonen	150 000	150 000	150 000	160 000	160 000	165 000
Valkmusa	6 000	6 000	6 000	5 000	5 000	6 000

Valtion retkeilyalue	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Evo	60 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Hossa	35 000	40 000	44 500	42 000	42 000	48 100
Iso-Syöte	50 000	25 000	20 000	22 000	24 000	25 000
Kylmäluoma	42 000	45 000	35 000	34 000	34 000	35 000
Oulujärvi	25 000	25 000	27 000	27 000	25 500	25 000
Ruunaa	108 000	115 000	110 000	118 000	115 000	117 000
Teijo	30 000	55 000	60 000	60 000	60 000	60 000

* Siirtynyt Metsähallitukselle 1.1.2002 ja lakkautettu 31.12.2004

** Perustettu 1.1.2005

Kestävän luontomatkailun periaatteet luonnonsuojelualueilla

Kestävää luontomatkailua harjoitetaan hallinnassamme olevilla suojelu-, erämaa- ja suojeluohjelma-alueilla siten, että...

1. Luontoarvot säilyvät ja toiminta edistää luonnon suojelua

- Luonto on tärkeä matkan syy.
- Kävijöille kerrotaan luonnosta ja sen suojelusta.
- Matkailu ei häiritse luontoa, kaikki alueet eivät sovellu matkailukäyttöön.
- Ryhmät ovat pieniä, kuljetaan reiteillä aina kun mahdollista.
- Matkailua kanavoidaan palveluvarustuksen sijoituksella ja ohjeilla.
- Rakennetaan ympäristöön sopeutuvasti, luonnonkauniit alueet säilytetään rakentamattomina.
- Luonnon kulumista ja muita ympäristövaikutuksia seurataan, tarvittaessa niihin puututaan.

2. Ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän

- Toimitaan luonnon ehdoilla, vältetään kaikkea ympäristön kuormitusta.
- Tavoitteena on ympäristöä säästävä ja roskaton retkeily.
- Polttopuuta käytetään säästeliäästi.
- Päästöt veteen ja ilmaan minimoidaan ja suositetaan uusiutuvia energialähteitä.
- Metsähallitus ja yrittäjät antavat hyvän esimerkin ympäristönsuojelusta.

3. Arvostetaan paikallista kulttuuria ja perinteitä

- Tutustutaan avoimin mielin paikalliseen kulttuuriin.
- Paikallinen kulttuuri otetaan mahdollisuuden mukaan huomioon tiedon ja elämismahdollisuuksien tarjonnassa.
- Käytetään paikalliset olot hyvin tuntevia oppaita.

4. Asiakkaiden arvostus ja tietämys luonnosta ja kulttuurista lisääntyvät

- Hankitaan tietoa etukäteen.
- Tieto löytyy helposti ja on tarjolla kiinnostavassa muodossa.
- Annetaan mahdollisuus osallistua alueen hoitoon.
- Oppaat ovat hyvin koulutettuja.

5. Asiakkaiden mahdollisuudet luonnossa virkistymiseen paranevat

- Otetaan huomioon kaikki luonnossa liikkujat.
- Palvelut mitoitetaan kysynnän ja kohteen mukaan.
- Tarjotaan luonnonrauhaa ja opastettuja luontoretkeä.
- Matkailutuotteita kehitetään yhdessä yrittäjien kanssa.

6. Asiakkaiden henkinen ja fyysinen hyvinvointi vahvistuvat

- Suositetaan lihasvoimin liikkumista.
- Huolehditaan asianmukaisesta retkeilyvarustuksesta.
- Tarjolla on helppoja ja vaativia retkikohteita.
- Tarjotaan mahdollisuus luontoelämyksiin.
- Rakenteet, reitit ja ohjelmapalvelut ovat turvallisia.

7. Vaikutetaan myönteisesti paikalliseen talouteen ja työllisyyteen

- Käytetään mahdollisuuksien mukaan paikallisten yrittäjien tuotteita ja palveluja.
- Työllistetään mahdollisuuksien mukaan paikkakuntalaisia, mutta huomataan, että myös muualta tulleet ihmiset ja ideat voivat olla voimavara kotiseudun kehittämisessä.

8. Viestintä ja markkinointi on laadukasta ja vastuullista

- Asiatiedot ovat luotettavia.
- Tiedotus on avointa ja vuorovaikutteista.
- Markkinointi ei ole ristiriidassa luonnonsuojelun kanssa.

9. Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä

- Asiakkaiden mielipiteet ovat tärkeitä.
- Järjestetään koulutusta yhdessä yrittäjien kanssa.
- Annetaan kaikille kiinnostuneille mahdollisuus osallistua suunnitteluun.
- Yhteistyössä asetetaan etusijalle ne, jotka sitoutuvat näihin kestävän luontomatkailun periaatteisiin.

Ekosysteemilähestymistavan periaatteet

Lähde: Jäppinen, J.-P., Seppälä, J. & Salo, J. 2004: Ekosysteemilähestymistapa biodiversiteetin suojelussa, hoidossa ja kestävässä käytössä. Suomen ympäristö 733.

Seuraavat 12 periaatetta ovat toisiaan täydentäviä ja toisiinsa liittyviä

1. Maa-alueiden, vesistöjen ja elollisten luonnonvarojen hoidon päämäärät ovat yhteiskunnallisia valintoja
2. Ekosysteemien hoitovastuu tulisi hajauttaa alimmalle soveliaalle tasolle
3. Ekosysteemien hoidosta vastaavien tulisi ottaa huomioon hoitotoimien ja päätöksenteon vaikutukset tai mahdolliset vaikutukset läheisiin tai muihin ekosysteemeihin
4. Ekosysteemilähestymistavan tulee perustua kestäväälle taloudelle
5. Ekosysteemilähestymistavan päätavoitteena tulisi olla ekosysteemien rakenteen ja toiminnan suojelu, jotta ekosysteemien kyky tuottaa merkittäviä palveluja säilyy
6. Ekosysteemejä tulee hoitaa niiden toimintakyvyn rajoissa
7. Ekosysteemilähestymistapaa tulee toteuttaa sopivassa alueellisessa ja ajallisessa mittakaavassa
8. Ekosysteemien hoidolle tulisi asettaa pitkän tähtäimen tavoitteet, joissa on huomioitu ekosysteemeissä vaikuttavien prosessien ajalliset vaihtelut ja viiveet
9. Ekosysteemien hoidossa tulisi ymmärtää, että ekosysteemeissä tapahtuvia muutoksia ei voida estää
10. Ekosysteemilähestymistavassa tulisi etsiä biodiversiteetin suojelun ja käytön sopivaa yhdistämistä ja tasapainoa
11. Ekosysteemilähestymistavassa tulee ottaa huomioon kaikki olennainen tieto, mukaan lukien tieteellinen, alkuperäiskansojen ja paikallisväestön tieto, innovaatiot ja toimintatavat
12. Ekosysteemilähestymistavan tulisi olla poikkitieteellistä ja osallistaa kaikkiasiaankuuluvat yhteiskunnan tahot

Toimintaohjeet ekosysteemilähestymistavan soveltamiseksi

1. Keskity ekosysteemien toiminnallisiin vuorovaikutussuhteisiin ja prosesseihin
2. Edistä hyötyjen jakoa
3. Käytä joustavia hoitomenetelmiä
4. Toteuta hoitotoimenpiteet tilanteeseen sopivassa mittakaavassa ja hajauta ne soveltuvin osin alimmalle mahdolliselle tasolle
5. Varmista toimialojen välinen yhteistyö

EU:n rahoittamat hankkeet 2005

Lähde: www.metsa.fi

Euroopan unionin Life Luonto -hankkeet, joissa Metsähallituksen luontopalvelut oli mukana vuonna 2005

Tavoite: Luonto- ja lintudirektiivein ensisijaisesti suojeltavien lajien ja elinympäristöjen suojeleminen sekä Natura 2000 -alueiden kehittäminen.

- 2004–2008 Luonnonmetsät ja suot Koillismaahan ja Kainuun vihreällä vyöhykkeellä
- 2004–2008 Pirkanmaan arvokkaiden lintuvesien kunnostus ja hoito
- 2003–2007 Uhanalaisen Fennoskandinavian naalin suojeleminen
- 2003–2007 Suomenlahden muuttoreitillä sijaitsevien lintuvesien hoito
- 2002–2007 Karjalan suot ja ikimetsät, helmiä luonnonhistorian ketjussa
- 2002–2007 Boreaalisten metsien ja puustoisten soiden ennallistaminen
- 2002–2006 Soiden ennallistaminen ja ympäristökasvatus Pohjois-Savossa
- 2001–2006 Linnustollisesti arvokkaiden kosteikkojen suojeleminen Keski-Suomessa
- 2003–2005 Parhaat käytännöt suomalaisissa lintuvesissä (Co-op)
- 2002–2005 Evo – eteläsuomalaisen metsäluonnon suojeleminen ja tiedotusta
- 2002–2005 Suomen eteläisimpien aapasuoerämaiden suojeleminen Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa
- 2001–2005 Pohjois-Karjalan lehdot, tikkametsät ja luonnonmetsät
- 2000–2005 Tikankontin ja lettorikon suojeleminen Pohjois-Suomessa
- 2000–2005 Keski-Lapin linnustollisesti arvokkaiden aapasoiden suojeleminen ja käyttö

- 2001–2004 Niittyjen ennallistaminen ja hoito Suomessa, Ruotsissa ja Virossa
- 2001–2004 Siikalahden arvokkaan lintujärven suojeleminen ja hoito
- 1999–2004 Lounais-Suomen arvokkaiden kosteikkojen kunnostushanke

Euroopan unionin rakennerahastojen tukemat hankkeet, joissa Metsähallituksen luontopalvelut oli mukana vuonna 2005

Tavoite: Alueellisten erojen vähentäminen ja yhdentymisen nopeuttaminen EU:n sisällä tukemalla heikommin kehittyneitä alueita ja rajoja ylittävää yhteistyötä. Monenlaisten ympäristöhankkeiden toteuttaminen.

- 2005–2007 Kestävät rannikot haasteena - Coastal sustainability as a challenge (Interreg III B)
- 2004–2007 Kosteikot, luonnonsuojelualueet ja perinnemaisemat maaseudun resursseina (Interreg III B)
- 2003–2006 Yhteiset uhanalaiset: tila, suojeleminen ja yhteiskunnalliset vaikutukset (Interreg III A)
- 2003–2006 Historiasta virtaa Lieksanjoen luontomatkailuun (Interreg III A Karjala)
- 2003–2006 Jokihelmisimpukan esiintyminen ja populaation tila Fennoskandian luoteisosassa
- 2004–2005 Natura 2000 -alueet Lapin voimavaraksi
- 2004–2005 Vihreä Silta III (Interreg III A)
- 2004–2005 Keropirtin rakennushanke (tavoiteohjelma 1)
- 2004–2005 Peuran Polun luontomatkailun kehittäminen
- 2004–2005 Kuninkaanpuiston luontomatkailun kehittäminen
- 2003–2005 Arktisen kestävän matkailun toimintamalli (Interreg III B)
- 2003–2005 Kalevala-puistot (Interreg III A Karjala)
- 2003–2005 Suurpetotietokeskuksen toiminnan käynnistäminen (Interreg III A)

- 2002–2004 Kestävän luontomatkailun kehittäminen Unescon Saaristomeren ja Länsi-Viron biosfääri-alueilla
- 2002–2004 Paluu lähteille, luonto-opastusta perinteitä vaalien
- 2002–2004 Luontomatkailun edistäminen Oulangan ja Paanajärven kansallispuistoissa (Interreg III A)

Biodiversiteettisopimuksen suojelualueiden työohjelman toteutuksen aikataulu

Lähde: Secretariat of the Convention on Biological Diversity 2005: Protected areas for achieving biodiversity targets. CBD News Special Edition.

Biodiversiteettisopimuksen allekirjoittaneissa maissa on tavoitteena

(suluissa olevat numerot viittaavat suojelualuetyöohjelmaan)

vuoteen 2005 mennessä

- arvioida nykyisten rahoituskeinojen vaikuttavuus ja rahoitustarpeet (3.4.1)

vuoteen 2006 mennessä

- luoda suojelualueille kansalliset tavoitteet ja mittarit (1.1.1)
- perustaa tai laajentaa suojelualueita koskemattomille, yhtenäisille tai korvaamattomille luonnon alueille tai alueille, jotka ovat erittäin uhanalaisia (1.1.2)
- lisätä sisävesiekosysteemejä käsittävien suojelualueiden edustavuutta (1.1.3)
- arvioida nykyisiä ja uusia suojelutapoja (1.1.4)
- tehdä suojelualuejärjestelmästä puuteanalyysi (1.1.5)
- arvioida keinoja, joilla suojelualueet voidaan kytkeä osaksi ympäröivien alueiden käyttöä (1.2.1)
- aloittaa lainsäädännön puutteiden ja ongelmien tunnistaminen (3.1.1)
- tehdä henkilöstön osaamiskartoitus ja aloittaa osaamisen lisäämistoimet (3.1.1)
- kehittää suojelualueiden hoidon tehokkuuden arvioinnin standardeja ja mittareita (4.2.1)

vuoteen 2008 mennessä

- lisätä mereisiä suojelualueita (1.1.3)
- aloittaa suojelualueiden kytkeminen osaksi ympäröivien alueiden käyttöä (1.2.2)
- ryhtyä estämään tai lieventämään keskeisten uhkien vaikutuksia (Päämäärä 1.5)
- luoda keinoja monimuotoisuudesta aiheutuvien kustannusten ja siitä saatavien hyötyjen oikeudenmukaiseksi jakamiseksi (Päämäärä 2.1)
- taata alkuperäiskansojen ja paikallisen väestön aktiivinen osallistuminen (Päämäärä 2.2)
- varmistaa, että toimintaympäristö tukee tavoitteiden saavuttamista (Päämäärä 3.1)
- taata riittävät taloudelliset, tekniset ja muut voimavarat (Päämäärä 3.4)
- toteuttaa maakohtaisesti kestävästi rahoituksen suunnitelmia (3.4.2)
- lisätä kansalaisten tietoa ja ymmärrystä suojelualueista (Päämäärä 3.5)
- kehittää menetelmiä, mittareita ja parhaita käytäntöjä (Päämäärä 4.1)

vuoteen 2009 mennessä

- perustaa suojelualueita puuteanalyysin tuloksiin perustuen (1.1.6)
- poistaa lainsäädännön puutteet ja ongelmat (3.1.1)

vuoteen 2010 mennessä

- perustaa maa-alueille kattavia, tehokkaasti hoidettuja ja ekologisesti edustavia suojelualueiden kansallisia ja alueellisia verkostoja, jotka yhdessä muodostavat maailmanlaajuisen suojelualueiden verkoston (Päämäärä 1.1)
- perustaa uusia ja vahvistaa nykyisiä rajanläheisiä suojelualueita (Päämäärä 1.3)
- kehittää menetelmiä vastuu- ja korvauskysymysten ratkaisemiseksi ongelmatilanteissa (1.5.2)
- tehdä laajamittainen osaamisen kehittämisohjelma (Päämäärä 3.2)
- taata tarvittavan teknologian siirto kehitysmaiden käyttöön (Päämäärä 3.3)
- luoda suojelualueiden tehokkaan hoidon edellyttämät puitteet (Päämäärä 4.1)
- tehdä suojelualueiden hoidon tehokkuuden arviointi (4.2.2)
- seurata aktiivisesti suojelualueiden edustavuutta, tilaa ja kehityssuuntia (Päämäärä 4.3)

vuoteen 2012 mennessä

- perustaa merialueille kattavia, tehokkaasti hoidettuja ja ekologisesti edustavia suojelualueiden kansallisia ja alueellisia verkostoja, jotka yhdessä muodostavat maailmanlaajuisen suojelualueiden verkoston (Päämäärä 1.1)
- päästä suojelualueiden hoidossa tehokkaaseen toimintatapaan (Päämäärä 1.4)

vuoteen 2015 mennessä

- kytkeä suojelualueet osaksi laajempaa ympäröivien alueiden käyttöä (Päämäärä 1.2)

Biodiversiteetin seurantaindikaattorit (DPSIR)

Lähde: Auvinen, A.-P. & Toivonen, H. 2006: Biodiversiteetin seuranta ja indikaattorit. Katsaus kansainvälisiin hankkeisiin ja ehdotuksia Suomen biodiversiteettiseurannan kehittämiseksi. Suomen ympäristö 33/2006.

D = driver / aiheuttaja, P = pressure / paine, S = state / tila, I = impact / vaikutus, R = response / toimenpide.

Nro	DPSIR	Indikaattori	Hildén ym. 2005
METSÄT			
1	P	Kokonaishakkuukertymä	ME 1
2	P	Tukkipuiden hakkuukertymä	ME 2
3	P	Avo- ja siemenpuuhakkuiden määrä	ME 3
4	P	Maanmuokkauksen määrä	ME 4
5	P	Metsäviljelyn määrä	ME 5
6	P	Metsäteiden ja muiden teiden määrä	ME 7
7	S	Lahopuun määrä	ME 8
8	S	Metsien pirstoutumiskehitys	ME 10
9	S	Metsien ikärakenne ja puulajisuhteet	ME 11
10	S	Metsien pesimälinnut	–
11	S	Nisäkäskantojen monimuotoisuus	–
12	S/I	Metsäkasvillisuuden muutokset	–
13	S/I	Metsien lajiston uhanalaisuus	ME 14
14	S/I	Metsien direktiivilajit	ME 15
15	R	Kulotuksen ja metsäpalojen määrä	ME 6
16	R	Talousmetsien luonnonhoito	ME 9
17	R	Metsien suojeleaste	ME 12
18	R	Ennallistettujen metsien määrä	ME 13
SUOT			
1	P	Soiden käyttö metsätaloudessa	SU 1
2	P	Soiden käyttö turvetuotannossa	SU 2
3	P	Muu soiden käyttö	SU 3
4	S	Luonnontilaisten soiden eristyisyys	SU 4
5	S	Luonnontilaisten suonreunojen määrä	SU 4
6	S	Soiden pesimälinnut	–
7	S	Suoperhoset	–
8	S/I	Suokasvillisuuden muutokset	–
9	S/I	Soiden lajiston uhanalaisuus	SU 7
10	S/I	Soiden direktiivilajit	SU 8
11	R	Suometsien luonnonhoito	–
12	R	Turvetuotantoalojen jälkikäyttö	–
13	R	Soiden suojeleaste	SU 5
14	R	Ennallistettujen soiden määrä	SU 6
TUNTURIT			
1	P	Poromäärät	TU 1
2	P	Matkailun kokonaismäärä	TU 3
3	P	Maastoliikenteen määrä	TU 4
4	S	Jäkälälaitumien kunto	TU 2
5	S	Tuntureiden pesimälinnut	–
6	S	Tuntureiden perhoset	–
7	S/I	Palsasoiden esiintyminen	TU 6
8	S/I	Tuntureiden lajiston uhanalaisuus	TU 8
9	S/I	Tuntureiden direktiivilajit	TU 9
10	R	Erämaa-alueiden erämaisyyden säilyminen	TU 5
11	R	Erämaa-alueiden ym. hoito- ja käyttösuunnitelmista indikaattori	–
12	R	Tuntureiden suojeleaste	–
KALLIOT JA HARJUT			
1	P	Kaivostoiminta	KH 1
2	P	Maa-ainesten otto	KH 2
3	P	Muu kallioiden ja harjujen käyttö	KH 3
4	S	Kallioiden ja harjujen lajisto	–
5	S	Paahteisten kallio- ja harjuympäristöjen määrä	–
6	S/I	Kallioiden ja harjujen lajiston uhanalaisuus	KH 5
7	S/I	Kallioiden ja harjujen direktiivilajit	KH 6
8	R	Suojeltujen kallioiden ja harjujen määrä	KH 4
9	R	Kallioiden ja harjujen paahdeympäristöjen hoito ja ennallistaminen	–

Nro	DPSIR	Indikaattori	Hildén ym. 2005
SISÄVEDET			
1	P	Sisävesien typpikuormitus ja -pitoisuus	SV 1
2	P	Sisävesien fosforikuormitus ja -pitoisuus	SV 2
3	P	Sisävesien humuskuormitus ja -pitoisuus	SV 3
4	P	Happamoituminen ja haitalliset aineet	SV 4
5	P	Säännösteltyjen vesien määrä	SV 5
6	S	Sisävesien pesimälinnut	–
7	S	Sisävesien kalat	–
8	S	Indikaattori virtavesien ja purojen tilasta	–
9	S/I	Sisävesien lajiston uhanalaisuus	SV 7
10	S/I	Sisävesien direktiivilajit	SV 8
11	R	Suojeltujen sisävesien määrä	SV 6
12	R	Virtavesien kunnostus ja ennallistaminen	–
ITÄMERI			
1	P	Itämeren typpikuormitus ja -pitoisuus	IT 1
2	P	Itämeren fosforikuormitus ja -pitoisuus	IT 1
3	P	Haitalliset aineet	IT 4
4	P	Vesiliikenteen ja öljykuljetusten määrä	IT 5
5	S	a-klorofyllin määrä	IT 2
6	S	Hapettomien pohja-alueiden määrä	IT 3
7	S	Itämeren pesimälinnut	–
8	S	Itämeren kalat	–
9	S/I	Itämeren lajiston uhanalaisuus	IT 7
10	S/I	Itämeren direktiivilajit	IT 8
11	R	Suojeltujen merialueiden määrä	IT 6
12	R	Indikaattori Itämeren vedenlaadun parantamiseksi tehdyistä toimista	–
RANNAT			
1	P	Rantarakentamisen määrä	RN 1
2	P	Rantametsien käsittely	–
3	S	Eri rantabiotooppien määrä (kasvillisuuden muutokset)	RN 2
4	S	Rantojen pesimälinnut	–
5	S/I	Rantojen lajiston uhanalaisuus	RN 4
6	S/I	Rantojen direktiivilajit	RN 5
7	R	Suojeltujen rantojen määrä	RN 3
8	R	Lintuvesien ja kosteikkojen kunnostaminen ja hoito	–
MAATALOUSYMPÄRISTÖT			
1	P	Maatilojen määrä ja keskimääräinen peltoala	MA 1
2	P	Karjan ja karjatilojen määrä	MA 2
3	P	Torjunta-aineiden ja lannoitteiden käyttömäärät	MA 3
4	P	Peltojen raivauksen ja metsityksen määrä	MA 4
5	S	Pientareiden ja suojakaistojen määrä	MA 5
6	S	Perinnebiotooppien määrä	MA 6
7	S	Maatalousympäristöjen pesimälinnut	–
8	S	Maatalousympäristöjen perhoset	–
9	S	Kevätviljapeltojen rikkakasvit	–
10	S/I	Maatalousympäristön lajiston uhanalaisuus	MA 10
11	S/I	Maatalousympäristön direktiivilajit	MA 11
12	R	Perinnebiotooppien hoidon laajuus	MA 7
13	R	Luomuviljelyn peltoalan määrä	MA 8
14	R	Indikaattori biodiversiteetin kannalta merkittävistä maataloustaista	–
RAKENNETUT YMPÄRISTÖT			
1	P	Taajamien pinta-ala ja taajamissa asuvan väestön määrä	RK 1
2	P	Taajamien ja kaupunkien maankäyttö	RK 2
3	S	Rakennettujen ympäristöjen pesimälinnut	–
4	S	Kaupunkien viheralueet	–
5	S/I	Rakennettujen ympäristöjen lajiston uhanalaisuus	RK 4
6	S/I	Rakennettujen ympäristöjen direktiivilajit	RK 5
7	R	Kansalliset kaupunkipuistot	RK 3
8	R	Kaupunkien suojelualueet	RK 3

Puistojen tilan kuvaajia, indikaattoreita ja tunnuslukuja

TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA SUOJELUALUEIDEN TILA

Toimintaympäristö

toimintaympäristön tunnusluvut alueittain: Etelä-Suomi, Pohjanmaa, Lappi
hallinnon tila ja työnjako

Suojeluohjelmien kehitys

pinta-ala ja toteutumisaste ohjelmatyypeittäin
ohjelmien rahoitus ja pinta-alan lisäys

Suojelualueverkoston tila

suojelun tila Suomessa
suojelualueiden määrä, pinta-ala ja osuus ohjelmatyypeittäin
maa-alueiden suojeluaste valtakunnallisesti ja kasvillisuusvyöhykkeittäin

suojelun tila Euroopassa
Natura 2000 -alueiden suojeluala ja -aste (EU barometri)
BSPA- ja Ramsar-alueiden määrä ja edustavuus
biosfääri- ja maailmanperintöalueiden määrä

MH hallinnassa olevat suojelualueet alueyksiköittäin ja maankäyttöluokittain

SUOJELUALUEIDEN ARVOT

Luonnon monimuotoisuus

suojelun tila elinympäristöittäin
elinympäristötyyppien osuus Suomen pinta-alasta
elinympäristötyyppien suojeluala ja -aste sekä edustavuus
metsät, suot, kalliot ja harjut
tunturit
sisävedet, Itämeri, rannat
maatalousympäristöt, rakennetut ympäristöt

suojelualueiden luontotyypit maankäyttöluokittain (ml. Natura 2000 -luontotyypit)

suojelun tila eliöryhmittäin
eliöiden jakautuminen ensisijaisen elinympäristötyypin mukaan
uhanalaisten lajien jakautuminen elinympäristöittäin ja lajiryhmittäin
uhanalaisten eliöiden ensisijaiset elinympäristöt elinympäristötyypeittäin
direktiivilajien suojeluaste ja -taso eliöryhmittäin

Kulttuuriperintö

kansainväliset ja valtakunnalliset kohteet MH mailla
VAT aluekokonaisuudet
maisemat ja kulttuurihistorialliset ympäristöt
muinaisjäännökset

Virkistyskäytön vetovoimatekijät

retkeily- ja luontomatkailun palvelut
palvelurakenteet ja reitit
harrastusmahdollisuudet
asiakaspalveluverkosto

luontomatkailun painopistealueet

SUOJELUALUEIDEN KÄVIJÄT JA KÄYTTÖ

Virkistyskäyttö ja luontomatkailu

käyntimäärät aluetyypeittäin valtakunnallisesti ja alueittain vuosittain

Erätalous ja luontaiselinkeinot

metsästyksen ja kalastuksen lupien määrä (suojelualueilla)
porojen määrä (suojelualueilla)

Tutkimus ja opetus

alueilla tai alueista tehtyjen tutkimusten määrä alue- ja aihetyypeittäin
opiskelijaryhmien määrä

SUOJELUALUEIDEN HOIDON HAASTEET

Suojeluarvoihin vaikuttavia tekijöitä

- suojelualueiden koko ja kytkeytyneisyys
- paineet ja uhkat elinympäristöittäin ja alueyksiköittäin
  - elinympäristöjen väheneminen ja pirstoutuminen
  - elinympäristöjen laadun heikkeneminen
  - elinympäristöjen liikkakäyttö
  - vieraat lajit ja ilmastonmuutos

Hoidon ja käytön tavoitteet

- lainsäädännön kehitys
- suojelualueiden hoidon periaatteiden kehitys

SUOJELUALUEIDEN HOITO JA SEN TEHOKKUUS

Toiminnan tavoitteet

- Metsähallituksen luontopalvelujen strategioiden kehitys

Suunnittelu

- MH luonnonvarasuunnitelmien tila
- LP hoito- ja käyttösuunnitelmien tila
- Natura 2000 yleissuunnitelmien tila

Voimavarat

- rahoituksen määrä, osuudet ja kehitys lähteittäin
- työpanoksen määrä, jakautuminen ja kehitys toiminnoittain ja alueyksiköittäin (ml. vapaaehtoistyö)
- tuottavuuden kehitys

Toimintatavat

- perustiedon kattavuus tietolajeittain ja aluetyypeittäin
- tiedon tarjonta ja käyttö: verkkosivujen määrä ja käyntimäärä palveluittain ja kieliryhmittäin
- yhteistyöhankkeiden laatu yhteistyömuodon ja määrä rahoituksen tyyppin mukaan
- paikallisten yhteisöjen ja sidosryhmien osallistamisen ja yhteistyömenettelyjen määrä ja laatu
- palautteen määrä tyypeittäin

Toiminta ja sen tulokset

- maanhankinnan määrä
- säädösvalmistelun ja kiinteistönmuodostuksen määrä ja kattavuus
- hoito- ja käyttösuunnitelmien määrä ja kattavuus
- maa- ja vesialueiden vuokra- ja käyttöoikeussopimusten määrä
- luontotyyppi-inventointien määrä ja kattavuus
- elinympäristöjen ennallistamisen, luonnonhoidon ja kunnostuksen määrä
- lajien esiintymien tarkastusten ja hoitotoimenpiteiden määrä
- rakennusten ja rakennelmien rakentamisen ja kunnostuksen määrä
- huoltokohteiden määrä tyypeittäin
- tuotettujen opastusaineistojen määrä
- kävijäseurannan ja asiakastutkimuksen määrä
- neuvonnan ja opastuksen määrä
- luontomatkaailun yhteistyösopimusten määrä

SUOJELUALUEIDEN HOIDON VAIKUTTAVUUS

Perustamistarkoitus

- suojelualueiden kattavuuden ja edustavuuden kehitys
- ekologisten verkostojen kehitys
- lajien ja luontotyyppien suojelun tila
- luontaiselinkeinojen ja saamelaiskulttuurin kehitys
- tutkimuksen kehitys
- virkestyskäytön kehitys

Yhteiskunnalliset vaikutukset

- ristiriitojen ratkaisujen kehitys
- aluetaloudelliset vaikutukset
- hyvinvointivaikutukset
- tietoisuuden ja asenteiden kehitys

Kansainvälinen vaikuttavuus

- saadut tunnustukset
- yhteistyön kehitys

Sanasto

LAJIT JA LUONTOTYYPIT

Laji on keskenään lisääntyvien yksilöiden tai populaatioiden ryhmä, joka on lisääntymisesteiden muista ryhmistä eristämä. Luontotyyppi (biotooppi) on ympäristötyyppi, jossa tärkeimmät ympäristötekijät ovat samankaltaisia ja sisäinen rakenne on yhtenäinen. Tiedyt luontotyypit muodostavat usein tietyille lajeille tyyppillisen elinympäristön.

Avainlaji/-luontotyyppi

Avainlaji on eliö, jonka vaikutukset ekosysteemin toimintaan, rakenteeseen tai muiden eliölajien populaatioihin ovat suuremmat kuin lajin runsauden tai biomassan perusteella olisi odotettavissa. Hyvä esimerkki avainlajista on haapa. Avainbiotoopit eli -luontotyypit puolestaan ylläpitävät tietyn aluekonaisuuden monipuolista lajistoa ja lisäävät näin alueen monimuotoisuutta. Myös avainbiotooppien oma sisäinen rakenne voi olla monimuotoinen. Esimerkkeinä avainluontotyypeistä ovat lehdot, purot ja letot, joita pyritään suojelemaan esimerkiksi Metsälain erityisen tärkeinä elinympäristöinä.

Direktiivilaji/-luontotyyppi

Direktiivilajit ja -luontotyypit on määritelty ja listattu Euroopan unionin lintu- ja luontodirektiivissä. Niiden suojelutaso tulisi säilyttää suotuisana ja elinympäristöjen tulisi säilyä luontaisina eivätkä lajien levinneisyysalueet saa supistua. Direktiivit kieltävät myös lajien pyydystämisen tai häiritsemisen erityisesti pesinnän aikana sekä kaupallisen käytön. Lisäksi joidenkin eläinlajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kielletty. Direktiivilajit ja -luontotyypit ovat perusteena Natura 2000 -alueiden suojelulle.

Erityisesti suojeltava laji

Laji, jonka häviämishuhtana on ilmeinen. Ympäristöministeriön on tarvittaessa laadittava ohjelma erityisesti suojeltavan lajin kannan elvyttämiseksi. Lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty. Suomen uhanalaisista lajeista 608 on erityisesti suojeltavia, esimerkkeinä saimaannorppa ja naali.

Indikaattorilaji

Eliölaji, jonka ekologiset ominaisuudet tunnetaan niin hyvin, että kyseisen lajin esiintyminen alueella antaa arvokasta tietoa alueen laadusta. Indikaattorilajeja voidaan käyttää esim. arvokkaiden elinympäristöjen ilmentäjinä. Esimerkiksi tiettyjä kääpä- tai kovakuoriaislejeja voidaan käyttää vanhojen metsien ilmentäjinä.

Kansainvälinen vastuulaji

Laji, jonka säilyttämisestä Suomella on kansainvälinen vastuu. Vastuu merkitsee lähinnä lajin seurannan ja tutkimuksen tehostamista sekä lajin elinympäristön huomioimista maankäytön suunnittelussa. Vastuulajit ovat lajeja, jotka ovat kotoperäisiä

Suomelle tai Pohjois-Euroopalle, tai lajeja, joiden kokonaislevinneisyys on suppea ja kanta kaikkialla harva. Lisäksi Suomen vastuulla on sellaisia lajeja, joiden kokonaislevinneisyys on laaja, mutta ne ovat yleisiä vain pienellä osalla aluetta, josta merkittävä osa on Suomessa.

Metsähallituksen vastuulajit

Ympäristöministeriön tulosohjauksen mukaisesti Metsähallituksen vastuulla on joukko lajeja, joiden suojeluun ja seurantaan kiinnitetään erityistä huomiota. Nämä lajit esiintyvät kokonaan tai merkittävästi osin Metsähallituksen alueilla. Luontopalvelut vastaa näiden lajien valtakunnallisesta tai alueellisesta seurannasta ja hoidosta. Kullakin lajilla on vastuuhenkilönsä. Esimerkkeinä maakotka ja lettorikko.

Sateenvarjolaji

Sateenvarjolajilla on laaja kasvualue tai elinpiiri ja sen elinympäristövaatimukset ovat vaateliaat tai monipuoliset, minkä vuoksi lajia suojelemaan suojellaan todennäköisesti samalla myös muita lajeja. Suomessa valkoselkätikka on hyvä esimerkki sateenvarjolajista.

Tulokaslaji

Maallemme uusi laji, joka on levittäytynyt omin avuin lähialueilta, esim. lämpöoloiltaan suotuisina vuosina tai ajankohtina. Esimerkkinä eräät eteläiset perhoslajit. (Vrt. vieraslaji)

Uhanalainen laji/luontotyyppi

Laji, jonka luontainen kanta, tai luontotyyppi, joka on ihmisen toiminnan seurauksena vaarassa kadota tietyltä alueelta. Luonnonsuojelulain mukaan laji voidaan säätää uhanalaiseksi, jos sen luontainen säilyminen Suomessa on vaarantunut. Luonnonsuojelusetuksessa on lueteltu 1 410 uhanalaista lajia.

Kansainvälinen luonnonsuojeluliitto (IUCN) luokittelee uhanalaiset lajit kolmeen pääryhmään: äärimmäisen uhanalaiset lajit, erittäin uhanalaiset lajit ja vaarantuneet lajit. Suomen lajien uhanalaisuutta arvioitiin kolmatta kertaa vuonna 2000, ensimmäistä kertaa tämän luokituksen mukaan. Luontotyyppien ensimmäinen uhanalaisuuden arviointi toteutetaan vuoden 2007 loppuun mennessä.

Vieraslaji

Ekosysteemiin kuulumaton eliö, joka on ylittänyt luontaiset leviämiseesteet (mantereen, meren, vuoriston) ihmisen tietoisella tai tahattomalla myötävaikutuksella. Monet vierasperäiset lajit uhkaavat luonnon monimuotoisuutta haittaamalla alkuperäisiä lajeja saalistaen niitä sekä kilpailemalla ja risteytymällä niiden kanssa. Tulokkaat ovat myös aiheuttaneet tauteja sekä muuttaneet elinympäristöjen rakennetta. Esimerkkejä haitallisista vieraslajeista ovat minkki, jättiputki ja lupiini.

KULTTUURIPERINTÖ

Kulttuuriperintö

Kulttuuri on henkisten ja aineellisten saavutusten kokonaisuus, jonka muodostavat sekä nykyinen että aikaisempi kulttuuri. Käsite pitää sisällään taiteet ja tieteet, perinteet ja tavat sekä esineet ja ihmisten muokkaamat ympäristöt. Kulttuuriperintö on nykypäiviin säilynyt osa tai sisältö aiempien sukupolvien luomasta kulttuurista. Suojeltavat kulttuuriperintökohteet voivat olla esim. kulttuurimaisemia, rakennuksia tai ihmisen toimintaan menneisyudessa liittyneitä paikkoja.

Kulttuuriympäristö

Ihmisen muovaama ympäristö, jonka ominaispiirteet ilmentävät kulttuurin vaiheita sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta. Kulttuuriympäristöt ovat kokonaisuuksia, jonka osia ovat rakennettu kulttuuriympäristö, kulttuurimaisema, muinaisjäännökset ja perinnebiotoopit.

Rakennettu kulttuuriympäristö (rakennusperintö)

Käsite viittaa sekä konkreettiseen rakennettuun ympäristöön että maankäytön ja rakentamisen historiaan ja tapaan, jolla se on syntynyt. Arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä löytyy muun muassa kylistä, kaupungeista, kartanoista ja pappiloista, tehdasyhdyskunnista, laitos- ja rautatieasemalueilta, linnoituksista ja kasarmialueilta, kirkkojen lähistöltä sekä kanava- ja tieympäristöistä. Rakennettuna kulttuuriympäristönä voidaan pitää kaikkea muuta kuin luonnonympäristöä.

Kulttuurimaisema

Kulttuurimaisemaa voidaan pitää luonnonmaiseman vastakohtana. Siinä näkyy, miten ihminen on sopeutunut ympäristöön ja käyttänyt hyödyksi luontoa, maaperää, pinnanmuotoja sekä ilmastoja. Suomessa perinteisen maatalouden luomaa perinnemaisemaa pidetään kulttuurimaisemana tai osana sitä, mutta myös esim. puistot ja puutarhat ovat osa kulttuurimaisemaa.

Kiinteät muinaisjäännökset

Kiinteät muinaisjäännökset ovat maisemassa ja maaperässä säilyneitä jälkiä Suomessa muinoin eläneiden ihmisten toiminnasta. Esimerkkejä ovat esihistorialliset hauta- ja asuinpaikat sekä luonnonmuistomerkit, joihin liittyy vanhoja tapoja ja uskomuksia. Muinaisjäännöksiksi tulkitaan usein myös uudemmat ihmistoimintaan, esim. sotatoimiin tai merenkulkuun liittyvät jäänteet.

Kansallismaisema

Kansallisesti merkityksellä ja taiteen ja kirjallisuuden tutuksi tekemä maisemanähtävyys, joka ilmentää Suomen eri osien edustavimpia luonnon- ja kulttuuripiirteitä. Ympäristöministeriö on nimennyt 27 kansallismaisemaa. Tunnettuja esimerkkejä ovat mm. Koli, Oulankajoki ja Pallastunturit.

Perinnemaisema

Kulttuurivaikutteinen elinympäristö, joka voi koostua yhdestä tai useasta luontotyyppistä (perinnebiotooppi). On yleensä alkutuotannon tai muiden varhaisten elinkeinojen ja niihin liittyvien toimintojen muovaama maisematyyppi. Perinnemaisema on kulttuurimaisemaa pienempi alue, joka ei välttämättä sisällä rakennuksia. Perinnemaiseman säilyttäminen vaatii yleensä toistuvia tai jatkuvia hoitotoimenpiteitä.

Perinnetila

Metsähallituksen omistama elävää kulttuuriperintöä ja -perinnettä ylläpitävä kokonaisuus. Tarkoituksena on kulttuurimaiseman ja rakennuskannan suojelu, kulttuurista riippuvaisten lajien ja eliöyhteisöjen säilyttäminen, palauttaminen ja suojelu sekä perinteisten menetelmien ja taitojen ylläpito. Perinnetilat toimivat nähtävyyks-, opastus- ja tutkimuskohteina.

Perinnetiloja vastaavaa toimintaa harjoitetaan useilla kuntien tai yksityisten omistamilla tiloilla, jotka käyttävät pääsääntöisesti nimitystä museotila. Metsähallitus käyttää perinnetila-termiä korostaakseen perinnebiotooppien hoitoa sekä osoittaakseen, ettei toimintaan sisälly museoille kuuluvaa tallennus-, tutkimus- ja keruutehtävää ja että tiloillamme ei ole museoalan koulutuksen saanutta henkilökuntaa.

LUONNON VIRKISTYSKÄYTTÖ JA LUONTOMATKAILU

Luonnon virkistyskäytöllä tarkoitetaan ulkona luonnossa jalan, hiihtäen, pyöräillen, veneillen tai näihin verrattavalla tavalla vapaa-ajanviettamistar-koituksessa tapahtuvaa liikkumista sekä tilapäistä oleskelua luonnossa, uimista, marjojen ja sienten poimimista, joutenoloa tai luonnonharrastusta. Virkistyskäyttöön kuuluu myös se osa vapaa-ajan asumista, joka tapahtuu virkistystarkoituksessa, vapaa-ajan metsästyksessä ja kalastus sekä motorisoitunut luonnossa liikkuminen, kuten moottorikelkkailu ja veneily.

Luontomatkailua luonnon virkistyskäytöstä on lähes kaikki se, joka ei ole päivittäistä lähivirkistystä. Luontomatkailussa luonto on keskeinen vetovoimatekijä tai toimintaympäristö. Merkittävä osa Suomen matkailusta on luontomatkailua.

Asiakaspalvelupisteellä tarkoitetaan Metsähallituksen luontokeskuksia, -taloja ja -tupia, jotka sijaitsevat useimmiten suojelu- tai virkistysalueiden läheisyydessä sekä muita palvelupisteitä. Eri puolilla Suomea on yhteensä 22 luontokeskusta ja -taloa sekä neljä palvelupistettä. Lisäksi on lukuisia joukko pienempiä muita opastuspisteitä, kuten luontotupia.

Asiakas on henkilö tai organisaatio, joka maksaa saamastaan tuotteesta tai palvelusta. Monien Luontopalvelujen tuotteiden ja palvelujen yhteydessä asiakkaalta ei kuitenkaan veloiteta maksua. Tällaisia tuotteita ja palveluja ovat esimerkiksi luontokeskusten näyttelyt, useimmat esitteet, Luontoon.fi-verkkosivustot, sisäiset asiakaspalvelut ja lähes kaikki viranomaispalvelut. Tuotteen tai palvelujen saaja on tällöinkin asiakas, sillä asiakas valitsee ja tuotteella tai palvelulla on hinta, jonka maksajana on tässä tapauksessa julkinen sektori.

Kävijäksi määritellään jokainen, jonka käyntitarkoituksena on muu kuin sellaisen toiminnan harjoittaminen, josta maksetaan korvausta. Tarkoituksena käynnille on yleensä virkistäytyminen, opinnot tai jokin muu hyödyllinen toiminta. Kävijäksi lasketaan sekä yöpyvät matkailijat että päiväkävijät. Kävijöitä voidaan edelleen luokitella eri tavoin.

Asiakas ja kävijä ovat käsitteinä läheisiä. Metsähallituksen luontopalveluissa otetun käytännön mukaan palvelupisteissä käy asiakkaita ja maasto-kohteissa kävijöitä.

Kävijämäärä kertoo niiden kävijöiden lukumäärän, jotka ovat käyneet mittausajankohtana alueella, esim. viimeksi kuluneen vuoden tai viiden vuoden aikana. Kävijämäärällä tarkoitetaan sitä henkilöiden lukumäärää, joka käyttää aluetta virkistykseen. Kävijämäärä voidaan laskea mittaamalla käyntiker- tojen lukumäärä ja jakamalla se keskimääräisellä käyntikertojen määrällä.

Käyntimäärä kertoo tehtyjen vierailujen lukumäärän tietyn ajanjaksona.

Kävijälaskenta on käytön määrän mittaamista. Laskentaa suoritetaan sekä laskureiden että havain- tojen avulla, jolloin kävijälaskuri on joko tekninen laite tai väline, johon kirjataan havainnot kävijöistä. Laskureina pidetään itserekisteröintiä (kävijä mer- kitsee itse esim. vihkoon), vieraskirjoja, reittivihkoja, elektronisia kävijälaskureita sekä erikseen suorit- tavia silmävaraisia laskentoja.

Asiakaspalaute kertoo tilannearvion asiakkaan ja Metsähallituksen välisestä asiakaskontaktista. Palautteen huomioinen ja palautteeseen reagoi- minen ovat tärkeitä osia Metsähallituksen palvelu- kyvyn kehittämisessä. Asiakaspalautetta kerätään Metsähallituksessa sekä tutkimusten että jatkuvan palautteen keinoin.

Kävijätutkimuksella tuotetaan tietoa luonnon- suojelu- tai virkistysalueen virkistyskäytöstä ja kävijöistä. Kävijätutkimus on perusselvitys, jonka tietoja (kävijöiden mielipiteet, odotukset, käyttäy- tyminen) hyödynnetään muun muassa suojelu- ja retkeilyalueiden hoidon ja käytön suunnittelussa. Kävijätutkimus tehdään kysely- tai haastattelume- netelmillä ja siihen on vakioitu menetelmä. Yhdellä suojelu- tai virkistysalueella kävijätutkimus toiste- taan noin viiden vuoden välein.

Asiakastutkimuksella tuotetaan tietoa asiakaspal- velupisteiden käytöstä ja kävijöistä. Asiakastutkimus on perusselvitys, jolla selvitetään asiakaspalvelupis- teen asiakkaiden taustatietoja, näkemyksiä, toivei- ta ja tarpeita. Asiakastutkimus tehdään kysely- tai haastattelumenetelmillä ja siihen on vakioitu mene- telmä. Yhdessä asiakaspalvelupisteessä asiakastutki- mus toistetaan noin viiden vuoden välein.

Jatkuva palaute voidaan antaa Metsähallituksen palvelusta tai muista asioista jatkuvasti joko asiakas- palvelupisteissä olevilla lomakkeilla tai internetin palautejärjestelmän kautta. Näistä kertyvä vapaa- muotoinen palaute käsitellään Metsähallituksen ympäristö- ja laatu- ja laatujärjestelmässä.

EKOLOGINEN VERKOSTO

Ekologinen verkosto

Käsittää laajasti ottaen kaikki luonnonsuojelluksista syistä toimenpiteiltä rauhoitetut tai suojeluarvojen säilyttämiseksi varovaisesti hyödynnetyt maa- ja vesialueet, jotka kytkeytyvät toisiinsa. Suojelualueet muodostavat verkoston ytimen, jota muun muassa metsänkäsittelytoimenpiteiden ulkopuolelle jätettävät suojavyöhykkeet, ekologist yhteydet ja tukialueet täydentävät. Ekologisella verkostolla pyritään turvaamaan luonnon monimuotoisuuden säilyminen.

Suojelualueverkko

Alueellinen kokonaisuus, jolla pyritään turvaamaan alueen luonnon monimuotoisuuden säilyminen. Verkko voi koostua yhdestä tai useammasta seuraavasta suojelualueetypistä: perustetut suojelualueet, ohjelma-alueet, suojeluun varatut valtionmaat ja yksityismaat sekä Natura 2000 -verkoston alueet.

Edustavuus

Suojelualueverkosto pyrkii säilyttämään Suomen luonnossa tyypillisten ja erityisen harvinaisten lajien ja luontotyyppien kirjon. Verkoston edustavuutta arvioidaan suhteessa lajien ja luontotyyppien suojelutarpeeseen. Vuosina 1997–2004 arvioitiin tutkimushankkeessa eri eliöryhmien avulla metsien, soiden ja sisävesien osalta suojelualueverkoston edustavuutta ja kehittämistarvetta.

Ekologinen yhteys

Erillisiä elinympäristölaikkuja toisiinsa liittävä yhtenäinen käytävä tai vyöhyke tai epäyhtenäinen laikku tai "askelkivi", jonka avulla lajit voivat siirtyä elinympäristölaikusta toiseen niille epäsuotuisan alueen poikki. Yhteydet suunnitellaan muun muassa luonnonvarasuunnitteluun liittyvän alueekologisen tarkastelun yhteydessä ja niiden tavoitteena on ylläpitää tai parantaa eliölaajien leviämismahdollisuuksia.

Kytkeytyneisyys

Kuvaa missä määrin tietyllä alueella sijaitsevat elinympäristölaikut ovat yhteydessä toisiinsa joko fyysisesti tai tarkasteltavan lajin kannalta. Suojelualueiden kytkeytyneisyyttä voidaan tarkastella myös sosioekonomisesta näkökulmasta, esimerkiksi matkailun kannalta.

Pirstoutuminen

Yhtenäisen elinympäristön väheneminen ja jakautuminen toisistaan eristäytyneiksi saarekkeiksi. Sekä elinympäristön väheneminen että jäljelle jääneiden saarekkeiden eristäytyminen lisäävät kyseisestä elinympäristöstä riippuvaisten lajien todennäköisyyttä hävitä pirstoutuneelta alueelta.

Suojavyöhyke

Suojeltua ydinaluetta ympäröivä vaihtelevan levyinen vyöhyke, jonka avulla pyritään torjumaan ympäröivien alueiden haitallisen reunavaikutuksen, kuten pienilmaston muuttumisen, soiden kuivumisen tai lajiston muuttumisen, ulottuminen suojelualueelle.

Tukialue

Ekologisen verkoston osa, jolla täydennetään ja yhdistetään ydinalueita. Tukialueiden avulla pyritään lisäämään uhanalaisille tai vaatelialle lajeille soveliaan elinympäristön määrää, ilman että esimerkiksi metsien muista käyttötavoista tarvitsisi välttämättä luopua. Ainakin rajoitettu metsätalous on yleensä mahdollista tukialueiden metsissä.

Ydinalue

Tiukasti suojeltu yhtenäinen alue, joka muodostaa ekologisen verkoston tärkeimmän, niin sanotun ydinosan.

ALUEELLINEN SUUNNITTELU

Ekosysteemilähtöinen suunnittelu

Ekosysteemilähestymistapa on strategia maankäytön suunnittelussa ja luonnonvarojen hoidossa, joka tähtää biodiversitettisopimuksen tavoitteiden edistämiseen. Lähestymistapa perustuu sellaisten tieteellisten menetelmien käyttöön, jotka huomioivat ekosysteemien rakenteen, prosessit ja toiminnot sekä eliöiden ja ympäristön väliset vuorovaikutukset. Lisäksi huomioidaan, että ihmiset toimintatapoinen ovat osa useita ekosysteemejä. Lähestymistapaa on sovellettu Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelussa ja maakunnallisissa Natura 2000 -alueiden yleissuunnitelmissa.

Natura 2000 -yleissuunnittelu

Yleissuunnitelmassa määritellään maakunnan tasolla laajan sidosryhmäjoukon yhteistyönä Natura 2000 -alueiden soveltuvuus eri tarkoituksiin. Määritellyn käyttötarkoituksen perusteina ovat mm. Natura-kohteiden suojeluperusteet, koko, sijainti, tunnettuus sekä nykyinen käyttö. Yleissuunnitelman pohjalta laaditaan myöhemmin aluekohtaiset hoito- ja käyttösuunnitelmat niille Natura 2000 -alueille, joille se on yleissuunnitelmassa katsottu tarpeelliseksi. Natura-alueiden yleissuunnitelma toimii maakunnallisen suunnittelun yhtenä kehyksenä. Se on luonteeltaan työkalu, jota päivitetään 5–10 vuoden välein. Yleissuunnitelmahankkeita ovat vetäneet alueelliset ympäristökeskukset, ja Metsähallitus on ollut niissä mukana.

Luonnonvarasuunnittelu

Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelussa tarkastellaan laajalla alueella luonnonvarojen käyttöä ja hoitoa kokonaisvaltaisesti eri käyttömuotojen kannalta. Tavoitteena on sovittaa yhteen luonnonvarojen tarjoamat mahdollisuudet ja niihin eri tahoilta kohdistuvat tarpeet toimivaksi kokonaisuudeksi huomioiden alueen taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys. Vuosina 1997–2001 laadittiin seitsemän luonnonvarasuunnitelmaa, jotka kattavat Metsähallituksen maat koko Suomessa. Luonnonvarasuunnitelmia on päivitetty uuden ohjeistuksen mukaan vuodesta 2002. Luonnonvarasuunnitelmat ohjaavat Metsähallituksen hallinnassa olevien alueiden käyttöä pitkällä aikavälillä (n. 10 v.)

Alue-ekologinen suunnittelu

Vuosina 1999–2001 Metsähallituksen metsille laadittiin 114 alue-ekologista suunnitelmaa, joilla pyritään sovittamaan yhteen suunnittelualueisiin kohdistuvat taloudelliset, ekologiset ja sosiaaliset tavoitteet. Suunnittelussa tarkastellaan laajahkoa metsäaluetta kokonaisuutena, kartoitetaan mm. uhanalaiset lajit ja pyritään rakentamaan ekologisia verkostoja sekä huomioidaan virkistyskäyttötarpeet. Ratkaisut kohdentuvat talousmetsiin. Alue-ekologinen tarkastelu on Metsähallituksen nykyisen luonnonvarasuunnittelun osa, jonka tavoitteena on ohjata metsätaloutta ja metsävarojen käyttöä siten, että luonnon monimuotoisuus turvataan pitkälläkin tähtämellä.

Hoidon ja käytön suunnittelu

Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonosu- jelu-, erämaa- ja retkeilyalueiden virkistyskäytön, luonnonosu- jelu- ja alueen muun käytön tavoitteita sovitetaan yhteen hoito- ja käyttösuunnitelmilla. Perustietojen pohjalta analysoidaan muun muassa alueen nykytilaa, tärkeimpiä arvoja, tulevaa kehitystä ja uhkatekijöitä, hoidon ja käytön tavoitteita sekä tehdään ympäristövaikutusten arviointi.

Toimenpidesuunnittelu

Luonnonvara- sekä hoito- ja käyttösuunnitelmien päätöksiä toteutetaan yksityiskohtaisten toimenpidesuunnitelmien avulla. Metsätaloudessa toimenpidesuunnitelmat ovat metsänhoito- ja hakuusuunnitelmia, suojelualueilla ne ovat lähinnä luonnonhoidon suunnitelmia, metsien ja soiden ennallistamissuunnitelmia sekä luontomatkojen kehittämiseen ja palveluiden rakentamiseen liittyviä suunnitelmia.

Osallistaminen

Metsähallituksen luonnonvarojen suunnittelussa käytetään osallistavan suunnittelun menetelmää, joka lisää Metsähallituksen ja sidosryhmien välistä vuorovaikutusta ja huomioi mahdollisesti alueisiin kohdistuvia ristiriitaisia vaatimuksia. Luonnonvara- sekä hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnan yhteydessä kootaan kiinnostuneista sidosryhmien edustajista yhteistyöryhmiä, joissa keskustellaan alueiden käytöstä. Myös yksityisten kansalaisten on mahdollista osallistua erilaisiin yleisötilaisuuksiin ja antaa palautetta tekeillä olevista suunnitelmista.

Uusimmat Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

- No 156 Haapalehto, T., Kotiaho, J. S. & Kuitunen, M. 2006: Metsäojituksen ja ennallistamisen vaikutukset suokasvillisuuteen Seitsemisen kansallispuistossa. 45 s.
- No 157 Uusitalo, A., Kotiaho, J. S., Päivinen J., Rintala, T. & Saari, V. 2006: Kasvien ja päiväperhosten esiintyminen luonnontilaisilla ja ojitetuilla soilla. 44 s. (verkkojulkaisu)
- No 158 Pihlajaniemi, M. 2006: Kuukkeli Etelä-Suomessa. Kannan tila ja valtionmaiden merkitys lajin säilymiselle. 100 s.
- No 159 Sokka, K. 2006: Vieraskirjamerkintöjä Nuuksion ja Linnansaaren kansallispuistoissa sekä Käsivarren erämaassa. 77 s.
- No 161 Stolt, E. (toim.) 2006: Paistunturin erämaa-alueen ja Kevon luonnonpuiston luonto, käyttö ja paikannimistö. 276 s.
- No 162 Salokannel, J. (toim.) 2006: Siikanevan hyönteiset 1874–2005. 85 s. (verkkojulkaisu)
- No 163 Yrjölä, R., Aalto, H., Aalto, J. & Kontiokorpi, J. 2006: Siikalahden linnusto vuosina 2002–2004. Avifauna of the Siikalahti Wetland in 2002–2004. 104 s. (verkkojulkaisu)

Sarja B

- No 80 Tuuri, A. & Hannelius, S. 2007: Metsänomistajien näkemyksiä luonnonsuojelualueiden kaupoista. 54 s.
- No 81 Metsähallitus 2007: Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toimintaker-tomus 2006. 51 s.
- No 82 Aho, Ritva, Liukkonen, Tuija & Joensuu, Olavi 2007: Kalastuspalvelut Metsähallituksen kalastusasiakkaiden mielissä. 43 s.
- No 83 Päivinen Jussi & Aapala Kaisu (toim.) 2007: Metsien ja soiden ennallistamisen seurantaohje. 98 s. (verkkojulkaisu)

Sarja C

- No 19 Metsähallitus 2006: Nuuksion kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. 123 s.
- No 20 Metsähallitus 2007: Salamajärven suojelu-aluekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma 2006–2015. 131 s.
- No 21 Metsähallitus 2007: Älänteen Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 60 s. (verkkojulkaisu)
- No 22 Metsähallitus 2007: Venenevan–Pelson Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 50 s. (verkkojulkaisu)
- No 23 Metsähallitus 2007: Kermajärven rantojensuojeluohjelma-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 35 s. (verkkojulkaisu)
- No 24 Metsähallitus 2007: Siikavaaran hoito- ja käyttösuunnitelma. 50 s. (verkkojulkaisu)
- No 25 Metsähallitus 2007: Jämäsvaaran virkistysmetsän hoito- ja käyttösuunnitelma. 47 s. (verkkojulkaisu)
- No 26 Metsähallitus 2007: Oukkulanlahden Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 71 s. (verkkojulkaisu)
- No 27 Metsähallitus 2007: Otajärven Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. 84 s.
- No 28 Metsähallitus 2007: Kansanneva–Kurkineva–Muurainsuon, Kinkerisaarennevan ja Itämäki–Eteläjoen hoito- ja käyttösuunnitelma 2006–2015. 45 s. (verkkojulkaisu)

ISSN 1235-6549

ISBN 978-952-446-555-7 (nidottu)

ISBN 978-952-446-556-4 (pdf)

Julkaisua voi tilata osoitteella:

Metsähallitus

Asiakaspalvelut

PL 36, 99801 IVALO

natureinfo@metsa.fi

www.metsa.fi

Puhelin: 0205 64 7702

